

**ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ**

**ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 3.
Πρόταση Βιώσιμης Ανάπτυξης**

Φεβρουάριος 2019

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ

ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ
Δημαρχείο Χερσονήσου, 70014
Γούρνες Πεδιάδος Τηλ: 2813 404601 | Φαξ: 2813
404608 dimos@hersonisos.gr | www.hersonissos.gr

εταμ α.ε.
εταιρεία συμβούλων

ΕΤΑΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ
& ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Γ. Παπανδρέου 5, 71306, Ηράκλειο
Τηλ: 2810 361242 | Φαξ: 2810 361152
info@etam.gr | www.etam.gr

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
Χάραξη Στρατηγικής	6
Το Αναπτυξιακό Όραμα.....	20
Καθορισμός Στρατηγικών Στόχων, αξόνων προτεραιότητας και μέτρων	23
Τελική Πρόταση	51
Κρίσιμα Σημεία.....	74
Δείκτες αποτελεσμάτων.....	75
Προϋποθέσεις Επιτυχίας του Προγράμματος	77

Εισαγωγή

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η **βιώσιμη ανάπτυξη** αποτελεί σύγχρονη πρόκληση στο πεδίο της διαχείρισης αλλαγών σε τοπικό επίπεδο. Σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής Brundtland, η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως «η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες της σημερινής γενιάς, χωρίς να περιορίζει τη δυνατότητα των επόμενων γενεών να καλύπτουν τις δικές τους ανάγκες».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί πλήρως να πρωτοστατήσει, μαζί με τα κράτη μέλη της, στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών που εγκρίθηκε το 2015 από τους παγκόσμιους ηγέτες και αποτελεί το νέο πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης που θέτει 17 στόχους που αφορούν τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης : της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής.

Στο πλαίσιο αυτό οι περιοχές της υπαίθρου καλούνται να αντιμετωπίσουν το στοίχημα της εξισορρόπησης ανάμεσα στους βραχυπρόθεσμους στόχους της ανάπτυξης και στους μακροπρόθεσμους στόχους της βιωσιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι, η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών εξαρτάται από τους διαθέσιμους πόρους, τους υφιστάμενους φορείς, τις χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες, την ανταγωνιστικότητα

του τοπικού κεφαλαίου και των υπηρεσιών. Ταυτόχρονα όμως, η βιωσιμότητα απαιτεί τη διατήρηση του τοπικού κεφαλαίου (οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προτερήματα μιας περιοχής) με την πάροδο του χρόνου.

Προκειμένου λοιπόν να διατηρηθεί η ισορροπία ανάμεσα στις δύο αυτές διαδικασίες, απαιτείται η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Για το λόγο αυτό, η έννοια της βελτίωσης των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης πρέπει να συμβαδίζει με την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων της βιωσιμότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η βιώσιμη ανάπτυξη αναδεικνύεται ως ο πλέον κατάλληλος εξελικτικός μηχανισμός για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των στοιχείων της διατήρησης και των στοιχείων της αλλαγής.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο Bruno Jean η στρατηγική ανάπτυξης της υπαίθρου πρέπει να στηριχθεί σε πέντε συνθήκες – παραδοχές, ήτοι :

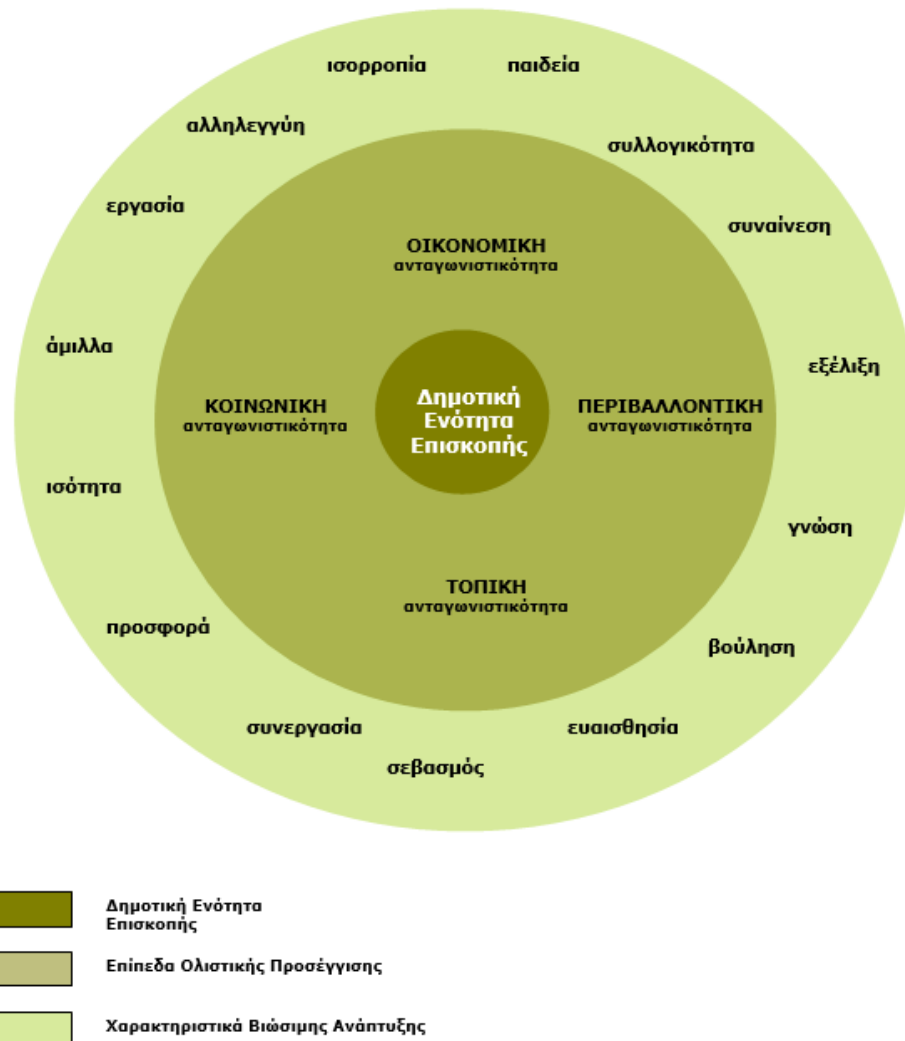
- 1. Υιοθέτηση προοπτικής για βιώσιμη ανάπτυξη:** η προοπτική αυτή αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών και την εναρμόνιση της οικονομικής, της οικολογικής και της κοινωνικής διάστασης της ζωής στην ύπαιθρο. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη προσέγγιση ενισχύει την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων για λήψη ενεργούς δράσης, με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του περιβάλλοντός τους.
- 2. Ενίσχυση υποστηρικτικών αναπτυξιακών πολιτικών:** στις περισσότερες περιπτώσεις, οι μηχανισμοί της αγοράς δεν επαρκούν προκειμένου να εξασφαλιστεί η εξέλιξη και η «ανανέωση» της υπαίθρου. Απαιτείται επομένως, η σταθερή υποστήριξη από το κράτος, στο πλαίσιο προώθησης της εθνικής αλληλεγγύης και εφαρμογής μιας ισόρροπης πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών.
- 3. Ενδυνάμωση των αναπτυξιακών ικανοτήτων των περιοχών της υπαίθρου:** η αναπτυξιακή δυναμική των περιοχών δε στηρίζεται μόνο σε γηγενείς παράγοντες (π.χ. φυσικοί πόροι, γεωγραφική θέση κ.λπ.), αλλά και σε άυλα χαρακτηριστικά, όπως η εσωτερική δυνατότητα ανάπτυξης. Η ενίσχυση των αναπτυξιακών

ικανοτήτων μπορεί να οριστεί ως μια διαδικασία μέσω της οποίας οι πολίτες, οι ομάδες και οι κοινωνικοοικονομικοί σχηματισμοί ενισχύουν την ικανότητα - δυνατότητά τους να προσδιορίσουν και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις ανάπτυξης κατά τρόπο βιώσιμο.

4. **Αύξηση προσβασιμότητας σε δημόσια αγαθά και πόρους:** στόχος είναι η αύξηση της πρόσβασης των κατοίκων και εν γένει των τοπικών κοινοτήτων προς τους δημόσιους πόρους και η εγκαθίδρυση μιας αμεσότερης ευκαιρίας αποκόμισης ωφελειών από την ανάπτυξη δημοσίων πόρων στην υπαίθρο και όχι μόνο στα αστικά κέντρα.
5. **Αναγνώριση της συμβολής των αγροτικών περιοχών στην αστική ευημερία:** η οικονομία της υπαίθρου και η αστική οικονομία είναι αλληλοεξαρτώμενες. Οι αγροτικοί πόροι (τρόφιμα, περιβαλλοντικές θελκτικότητες κ.λπ.) συμβάλλουν ουσιαστικά στην αστική ποιότητα ζωής. Από την άλλη, οι αστικοί πόροι (πρωτίστως οικονομικοί) πρέπει να διοχετευθούν, προκειμένου να υποστηρίξουν τη διαδικασία της «ανανέωσης» της υπαίθρου.

Στη βάση των παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η περιοχή της ΔΕ Επισκοπής με κατά βάση αγροτικό χαρακτήρα πρέπει να ενσωματώσει άμεσα και συνεπώς να υιοθετήσει την αειφορία ως προτεραιότητα ήτοι, την εξισορρόπηση ανάμεσα στην περιβαλλοντική, την οικονομική και την κοινωνική/πολιτιστική διάσταση του τόπου και τη διαχείριση του συνόλου των πόρων κατά τρόπο που να διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του.

Στο σχήμα που ακολουθεί εμπεριέχονται όλα όσα προηγήθηκαν και ταυτόχρονα απεικονίζονται τα επίπεδα της ολιστικής προσέγγισης που αφορούν στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και τοπικής ανταγωνιστικότητας της περιοχής, έννοιες οι οποίες ενσωματώνουν το σύνολο σχεδόν των χαρακτηριστικών της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ειδικότερα, στις ιδιαιτερότητες της Δημοτικής Ενότητας Επισκοπής και στις αδυναμίες της, ήτοι:

- εγκατάλειψη της περιοχής και γήρανση του πληθυσμού
- χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και περιορισμένης εξειδίκευσης εργατικό δυναμικό
- μειωμένη επιχειρηματικότητα και ανάληψη ρίσκου
- μονοτομεακή, και άρα ευάλωτη, οικονομία
- πιέσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον
- έλλειψη συλλογικότητας και συνεργασιών

Απαντάμε με έννοιες της ήπιας ανάπτυξης, όπως:

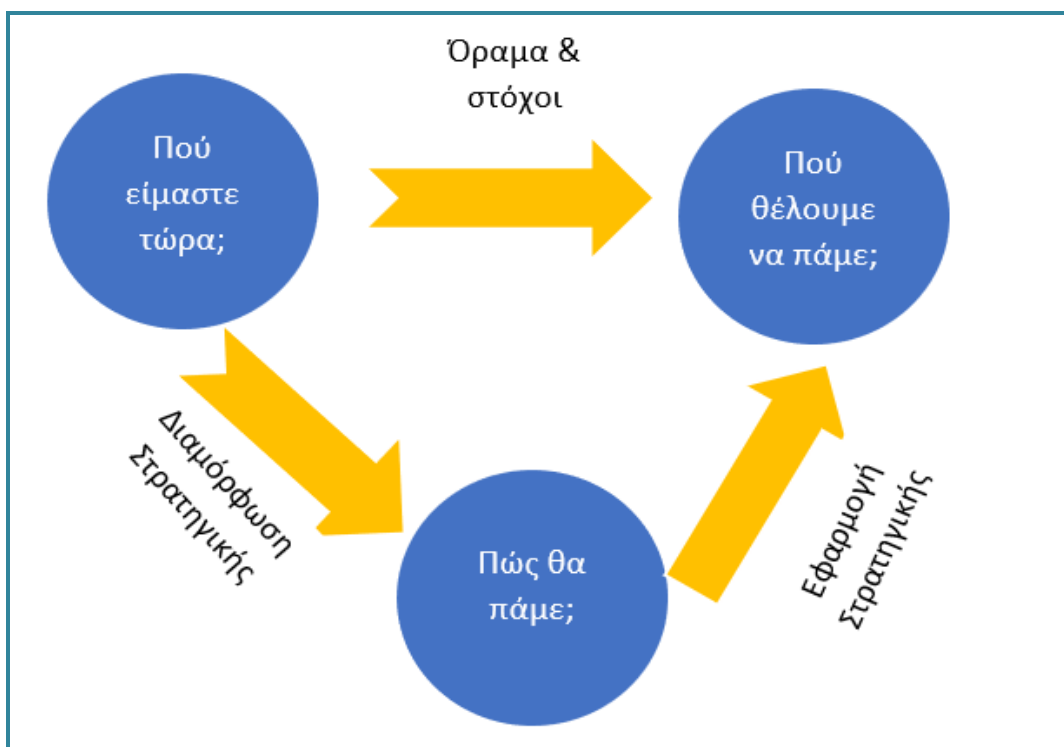
☒ παιδεία - επιμόρφωση	☒ προσφορά
☒ γνώση	☒ συναίνεση
☒ βούληση	☒ ισορροπία
☒ ευαισθησία	☒ άμιλλα
☒ εργασία	☒ ισότητα
☒ αλληλεγγύη	☒ προκοπή
☒ συλλογικότητα	☒ εξέλιξη
☒ σεβασμός	☒ ευημερία

Εν κατακλείδι, οι βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του μοντέλου της βιώσιμης ανάπτυξης στη Δημοτική Ενότητα Επισκοπής είναι:

- Η ανάδειξη και διατήρηση των στοιχείων που προσδιορίζουν την τοπική ταυτότητα.
- Η ενίσχυση του ρόλου των Τοπικών Κοινωνιών – Κοινοτήτων και η εμπλοκή - συμμετοχή στην αναπτυξιακή διαδικασία.
- Η παραγωγή και προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλή ποιότητα, φήμη και αξία.
- Η ταύτιση του χώρου με δραστηριότητες παραγωγής και αναψυχής.
- Η ενσωμάτωση φιλο-περιβαλλοντικών πρακτικών /συμπεριφορών.
- Η επιμόρφωση, δια βίου μάθηση, ευαισθητοποίηση, εμπύχωση.
- Η αξιοποίηση της γειτνίασης με το Ηράκλειο και τη βόρεια τουριστική ζώνη.
- Η εξασφάλιση αστικού επιπέδου ζωής στους κατοίκους.
- Η κοινωνική και οικονομική πρόοδος και ευημερία.
- Η ανάληψη νέων και καινοτόμων πρωτοβουλιών.
- Η υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων και απόψεων που αφορούν στο επιχειρείν.
- Η αξιοποίηση ευκαιριών έναντι της επίλυσης προβλημάτων.
- Η συνέργεια ως μέσο δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και αξιοποίησης τοπικών πόρων και σημείων υπεροχής.

Χάραξη Στρατηγικής

Ο εντοπισμός και η υιοθέτηση μιας νέας στρατηγικής αποτελεί το σημαντικότερο ίσως στάδιο στην κατάρτιση ενός αναπτυξιακού προγράμματος, καθώς καλείται να απαντήσει βάσιμα και πειστικά στα εξής καίρια ερωτήματα: **που βρισκόμαστε, που θέλουμε να πάμε** και κυρίως **πως θα πάμε**. Επιπλέον, καλείται να λάβει αποφάσεις μέσα από μέτρα πολιτικής και δράσεις που θα οδηγήσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Ουσιαστικά, η στρατηγική αποτελεί τον οδικό χάρτη ο οποίος αποτυπώνει τη διαδρομή που επιλέγεται για να οδηγήσει από το όραμα στο αποτέλεσμα. Η διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού στην περίπτωση της Δημοτικής Ενότητας Επισκοπής ακολουθεί την κάτωθι λογική - μεθοδολογική προσέγγιση :

ΔΕΙΤΕ - ΣΚΕΦΤΕΙΤΕ - ΣΧΕΔΙΑΣΤΕ (SEE-THINK- DRAW H STD)

Δείτε

Ποια είναι η κατάσταση που επικρατεί σήμερα.

Σκεφτείτε

Καθορίστε τους σκοπούς / στόχους.

Σχεδιάστε

Τη διαδρομή προς την επίτευξη των σκοπών / στόχων.

Οι βασικές αρχές - αξιώματα που διαπνέουν την αναπτυξιακή στρατηγική της ΔΕ Επισκοπής αφορούν στα εξής:

- ☑ Έχει ως γνώμονα το μέλλον, δεν είναι «παθητική», αλλά αναπτύσσεται με όρους αποτελεσματικότητας επιδιώκοντας στόχους που θα επιφέρουν υπεραξία και ουσιαστική αλλαγή στην περιοχή.
- ☑ Επιδιώκει να επιλύσει σημαντικά ζητήματα της περιοχής με εστίαση στα προβλήματα της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής.
- ☑ Προωθεί δράσεις που αντιμετωπίζουν ανάγκες θεμελιώδους σημασίας, δίδουν λύσεις, αξιοποιούν ευκαιρίες και δημιουργούν ευόιωνες προοπτικές ως προς την τοπική οικονομία, την ελκυστικότητα των οικισμών, το επίπεδο ζωής, τη συγκράτηση του πληθυσμού και την αύξηση της επισκεψιμότητας.
- ☑ Προωθεί συνδυασμένες παρεμβάσεις με γνώμονα τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και ζητούμενο τη μετεξέλιξη της περιοχής και τη δημιουργία μιας πολύ-λειτουργικής χωρικής ενότητας με πολυτομεακή ανάπτυξη.
- ☑ Δίδει ή/και προσθέτει αξία σε ότι προϋπάρχει και κινητοποιεί δυνάμεις και πόρους που μέχρι σήμερα βρίσκονταν σε λανθάνουσα κατάσταση.

Εν προκειμένω και σύμφωνα με τα παραπάνω, κατά την κατάρτιση της αναπτυξιακής στρατηγικής ελήφθησαν υπόψη:

▣ **Ο ολοκληρωμένος και ισόρροπος χαρακτήρας του Προγράμματος**

Η αξιολόγηση των οικονομικών και κοινωνικών δεικτών, του παραγωγικού προτύπου, της γεωγραφικής θέσης και του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής, επιβάλλει και στοιχειοθετεί τον ολοκληρωμένο και ενιαίο σχεδιασμό. Ταυτόχρονα, επιδιώκει τον ισόρροπο χαρακτήρα των παρεμβάσεων όσον αφορά στη γεωγραφική και αναπτυξιακή διάσταση. Απαιτούνται δηλαδή, δράσεις ενίσχυσης και αναβάθμισης των παραγωγικών τομέων, του ανθρώπινου δυναμικού, της επιχειρηματικότητας, του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών. Το εν λόγω κριτήριο συνάδει με τη σύγχρονη οπτική θεώρηση της τοπικής ανάπτυξης που επικεντρώνεται στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα και την ενδογενή δυναμική η οποία πηγάζει από τα ισχυρά σημεία, τις προοπτικές, τις τάσεις και τις εξελίξεις που διαμορφώνεται στην περιοχή της Επισκοπής.

▣ **Ο ήπιος χαρακτήρας των παρεμβάσεων**

Η Δημοτική Ενότητα Επισκοπής αποτελεί μια γεωγραφική οντότητα που διατηρεί αναλλοίωτα όλα σχεδόν τα χαρακτηριστικά της, επειδή δεν αποτέλεσε μέχρι και σήμερα τον υποδοχέα εντατικών παραγωγικών ή και άλλων δραστηριοτήτων, ξένων με τη φυσιογνωμία και τον προσανατολισμό της. Επομένως, ο σχεδιασμός της στρατηγικής ανάπτυξης της περιοχής οφείλει να διαφυλάξει και να προστατέψει το οικιστικό, περιβαλλοντικό και πολιτιστικό απόθεμα μέσω της υιοθέτησης δράσεων ήπιου χαρακτήρα, που θα αναδεικνύουν τα ιδιαίτερα στοιχεία της περιοχής, θα αξιοποιούν σύγχρονες ευκαιρίες και θα την καταστήσουν αναγνωρίσιμη και ελκυστική λόγω της ιδιαίτερης ταυτότητας και της γεωγραφικής – κεντροβαρικής της θέσης.

▣ **Ο χρονικός προσανατολισμός του Προγράμματος**

Η επιλογή της στρατηγικής ανάπτυξης της περιοχής δε μπορεί να έχει βραχύ χρονικό ορίζοντα, αλλά οφείλει να διαμορφώσει ένα μέσο - μακροχρόνιο προσανατολισμό, δεδομένου ότι τόσο οι μικρές, όσο και οι μεγάλες αλλαγές χρειάζονται ένα επαρκές χρονικό διάστημα για να ωριμάσουν και να δρομολογήσουν την εφαρμογή τους.

▣ Οι επιπτώσεις της Στρατηγικής στο εισόδημα, την απασχόληση και την ποιότητα ζωής

Η υιοθέτηση και υλοποίηση της στρατηγικής εξαρτάται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα σε μεγάλο βαθμό από τις επιπτώσεις της στο εισόδημα, την απασχόληση και την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Η αποτελεσματικότητα της στρατηγικής σ' αυτούς τους τομείς μπορεί να διασφαλίσει κοινωνική αποδοχή, συνοχή και συναίνεση. Η κοινωνική συναίνεση και συμμετοχή που είναι αναπόσπαστο μέρος της όλης διαδικασίας, ενισχύεται από την ισόρροπη διάχυση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της στρατηγικής.

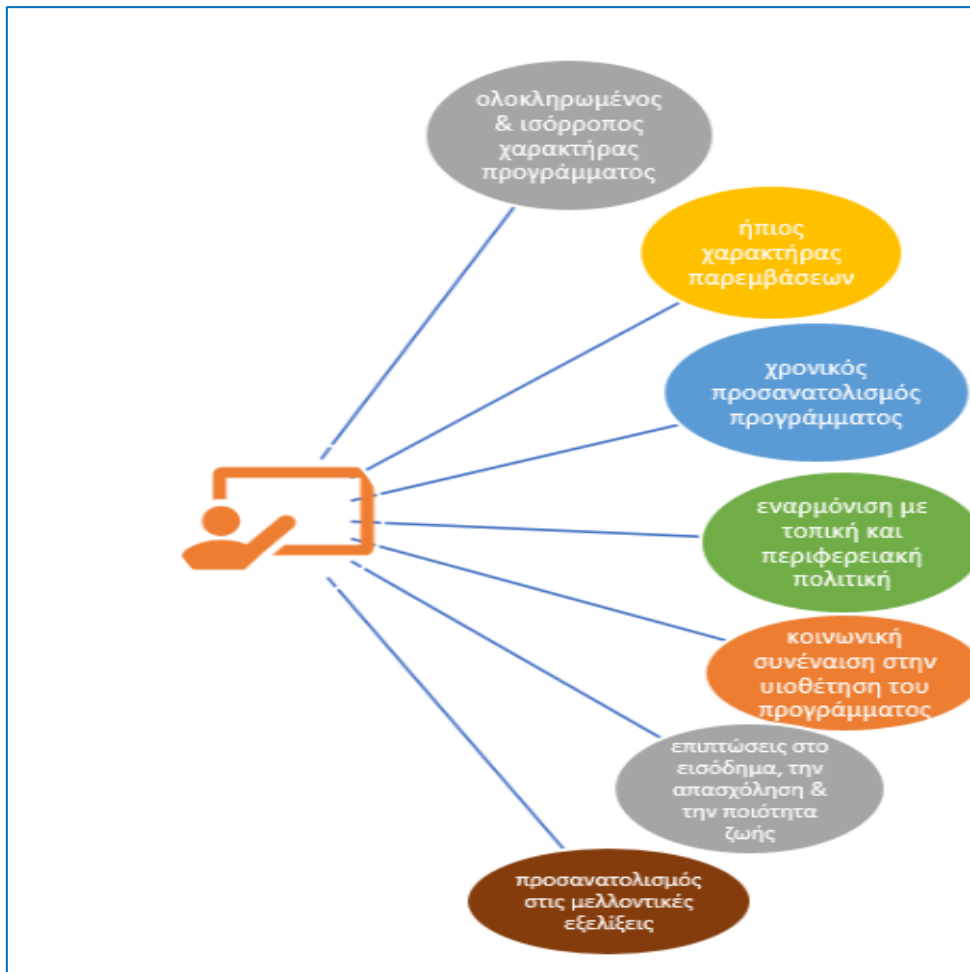
▣ Η εναρμόνιση με την τοπική, περιφερειακή και εθνική πολιτική

Η εναρμόνιση του Προγράμματος με τον τοπικό και περιφερειακό σχεδιασμό αποτελεί προϋπόθεση για την συμπόρευση, συναντίληψη και την άντληση χρηματοδοτικών πόρων που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση του Σχεδίου. Η διαμόρφωση της στρατηγικής πρέπει επιχειρησιακά να είναι προσαρμοσμένη στα θεσμικά και χρηματοδοτικά πλαίσια που είναι διαθέσιμα με σημείο αναφοράς το Δήμο Χερσονήσου πρωτίστως και δευτερευόντως την Περιφέρεια Κρήτης, καθώς και το κεντρικό κράτος σε ανώτατο επίπεδο.

▣ Η κοινωνική συναίνεση στην υιοθέτηση του Προγράμματος

Σημαντική παράμετρος του σχεδιασμού κάθε επιπέδου είναι η εξασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης που εστιάζει στην υιοθέτηση και εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου. Η πρόκριση της ενσωμάτωσης της μεθόδου της διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο έχει βαρύνουσα σημασία και γι' αυτό κρίθηκε απαραίτητη, γεγονός που όπως αποδείχθηκε, εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή επικοινωνία και εν τέλει, υιοθέτηση και αποδοχή του τελικού σχεδίου δράσης. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται ο μονοδιάστατος ή και αυθαίρετος σχεδιασμός με βάση συγκεκριμένες οπτικές, ενώ επιτρέπεται η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών από το αρχικό κίονας στάδιο του σχεδιασμού.

Στοιχεία – κριτήρια αναπτυξιακής στρατηγικής Δημοτικής Ενότητας Επισκοπής

Παράλληλα, ελήφθησαν υπόψη τα ευρήματα από τη διάγνωση της υπάρχουσας κατάστασης και αφετέρου, οι διαπιστώσεις και υποδείξεις από τη διαδικασία της διαβούλευσης με την τοπική κοινωνία και την έρευνα πεδίου στους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γ' τάξη Λυκείου Επισκοπής).

Εν τέλει, η αναπτυξιακή στρατηγική για τη Δημοτική Ενότητα Επισκοπής **έχει πολυθεματικό και πολυεπίπεδο χαρακτήρα** επιδιώκοντας την ενεργοποίηση όλων των τομέων και των κλάδων της τοπικής οικονομίας που εμφανίζουν σημεία υπεροχής και προοπτικές εξέλιξης, ενώ παράλληλα **έχει ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό**. Στο επίκεντρο τοποθετούνται οι κάτοικοι με τη δημιουργία προϋποθέσεων για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους, την ενδυνάμωση της τοπικής παραγωγής και

επιχειρηματικότητας, την εξασφάλιση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη συγκράτηση πληθυσμού στους οικισμούς της ΔΕ Επισκοπής.

Τέλος, η αναπτυξιακή στρατηγική **επιδιώκει να αναστρέψει τη σημερινή εικόνα** της (ίσως και ψευδούς) υστέρησης και να **θέσει στέρεες βάσεις** για τη συνολική **επανεκκίνηση** της περιοχής μέσα σε ένα πλαίσιο βιώσιμο και μακροπρόθεσμο.

Εν προκειμένω, η στρατηγική αποσκοπεί:

- ☑ Στην επίλυση των πιο σημαντικών προβλημάτων της καθημερινότητας και παράλληλα στην κάλυψη της ανεπάρκειας βασικών υποδομών και υπηρεσιών που αφενός θα διασφαλίσουν ένα αποδεκτό επίπεδο διαβίωσης και αφετέρου, θα υποστηρίξουν την κύρια οικονομική δραστηριότητα της περιοχής που δεν είναι άλλη από τον αγροτικό τομέα και την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητάς του. Παράλληλα, επιχειρεί να αναβαθμίσει τη συνολική εικόνα και να βελτιώσει την ελκυστικότητα και αναγνωρισιμότητά της.
- ☑ Στην αξιοποίηση των ενδογενών πόρων και των ανενεργών (δημοτικών και δημόσιων) υποδομών στην κατεύθυνση της ενεργοποίησης της τοπικής επιχειρηματικότητας και της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας μέσα από την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό, θέσεις απασχόλησης και ικανοποιητικό οικογενειακό εισόδημα στην περιοχή. Η αξιοποίηση του τοπικού αυτού πόρου συνηγορεί στην προσπάθεια σταδιακής μετάβασης της Δ.Ε. Επισκοπής από μια καθαρά αγροτική περιοχή σε μια πολύ-λειτουργική και πολύ-τομεακή (περιαστική) περιοχή.
- ☑ Στην ενσωμάτωση και αξιοποίηση της καινοτομίας σε πολλαπλά επίπεδα ήτοι : οργανωσιακή καινοτομία, τεχνολογική καινοτομία σε ότι αφορά μεθόδους παραγωγής και διάθεσης, κ.α.
- ☑ Στην αναζήτηση – εντοπισμό και υλοποίηση εμβληματικών ιδεών/έργων που θα διαμορφώσουν νέα δεδομένα και εικόνα στην περιοχή και θα αποτελέσουν «μαγνήτες και πόλους ανάπτυξης».

- ☑ Στη διερεύνηση της δυνατότητας αναδιάταξης της αγροτικής παραγωγής με νέες καλλιέργειες, με ταυτόχρονη αξιοποίηση της έρευνας και της σύνδεσης της παλιάς και νέας γνώσης σε ότι αφορά την παραγωγή, καθώς και τη διασύνδεσή της με την τουριστική δραστηριότητα.
- ☑ Στη λειτουργική σύνδεση με το παράκτιο μέτωπο του Δήμου Χερσονήσου και με το Πολεοδομικό Συγκρότημα του Ηρακλείου, και τη μετεξέλιξη της περιοχής σε πυρήνα αναψυχής και συνολικής βιωματικής εμπειρίας.
- ☑ Στην ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και στην καλλιέργεια κλίματος αυτοπεποίθησης, ελπίδας και προοπτικής μέσα από την έμπρακτη απόδειξη υλοποίησης έργων και ανάληψης στοχευμένων πρωτοβουλιών, αλλά και με τη βοήθεια της τοπικής κοινωνίας, συλλογικοτήτων, αλλά και προσωπικοτήτων της περιοχής που θα δράσουν ως καθοδηγητές και μέντορες στην προσπάθεια να κινητοποιήσουν, συντονίσουν και εμπνεύσουν κατοίκους πρόθυμους και ικανούς να συμβάλλουν – συμμετάσχουν στην ενδιαφέρουσα αυτή προσπάθεια και να υιοθετήσουν νέες πρακτικές όπως ο εθελοντισμός, ο συνεργατισμός και η συλλογική δράση.
- ☑ Στην ανάληψη δράσεων που θα δημιουργήσουν ορατή ωφέλεια και προστιθέμενη αξία στην περιοχή και στην υιοθέτηση μετρήσιμων δεικτών απόδοσης - επίδοσης.

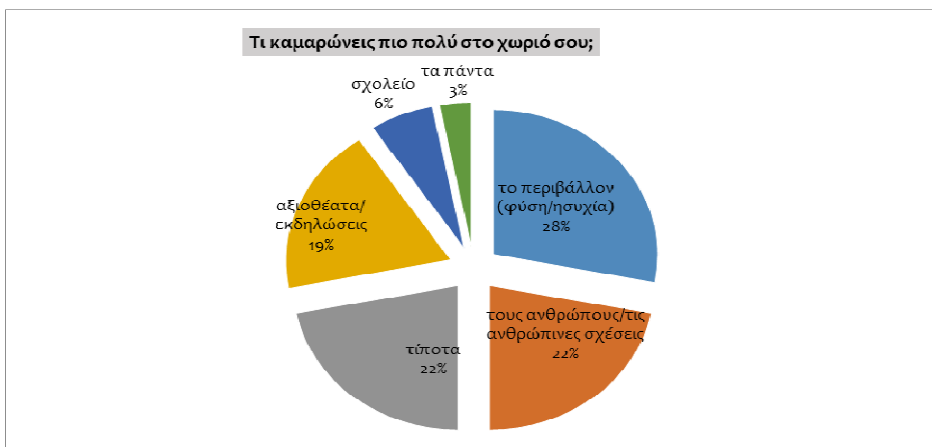
Κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης κρίθηκε σκόπιμη και αναγκαία η (άτυπη) επικοινωνία με τους αυριανούς πολίτες – κατοίκους της ΔΕ Επισκοπής και τους κατά τεκμήριο αμερόληπτους κριτές όλων όσων συμβαίνουν, σχεδιάζοντας και εξελίσσοντας την περιοχή ήτοι, τους μαθητές της Γ Τάξης του Λυκείου της Επισκοπής, πρωτοβουλία που όχι μόνο δε μας διέψευσε, αλλά αντίθετα ενίσχυσε στην πράξη τη συμμετοχική διαδικασία και την ενεργή εμπλοκή των νέων. Εν προκειμένω, ζητούμενο είναι το Πρόγραμμα να ικανοποιήσει βασικές ανάγκες των κατοίκων και των νέων προκειμένου το όλο πλαίσιο να είναι ελκυστικό, καθώς το κύριο διακύβευμα για την περιοχή της Δ.Ε. Επισκοπής είναι να διαμορφώσει συνθήκες ζωής εφάμιλλες των αστικών κέντρων, ικανές να συγκρατήσουν αρχικά τον πληθυσμό και κατόπιν να προσελκύσουν και νέους κατοίκους.

Δεδομένου μάλιστα ότι οι νέοι συνιστούν το μέλλον και αποτελούν την επόμενη γενιά, κρίθηκε σκόπιμο να διερευνηθεί εκτός των άλλων και η πρόθεση ή μη της παραμονής τους στο τόπο τους, η εικόνα που έχουν για τη σημερινή κατάσταση, τα μειονεκτήματα και τις ελλείψεις που εντοπίζουν σε σχέση με τις ανάγκες τους, το πώς φαντάζονται την περιοχή μετά από μερικά χρόνια, κ.α.

Για τις ανάγκες της έρευνας καταρτίστηκε ειδικό ενημερωτικό έντυπο στο οποίο αναπτύχθηκαν η έννοια και οι θεμελιώδεις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και στη συνέχεια διαμορφώθηκε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο με κλειστές ερωτήσεις για να διατυπώσουν οι μαθητές τη γνώμη και τις απόψεις τους σε συγκεκριμένα θέματα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Διευθυντή του Λυκείου Επισκοπής ο οποίος μερίμνησε για τη διανομή του ερωτηματολογίου στους μαθητές των τμημάτων της Γ' Λυκείου και τη συγκέντρωση των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων και προς τούτο οφείλονται θερμές ευχαριστίες.

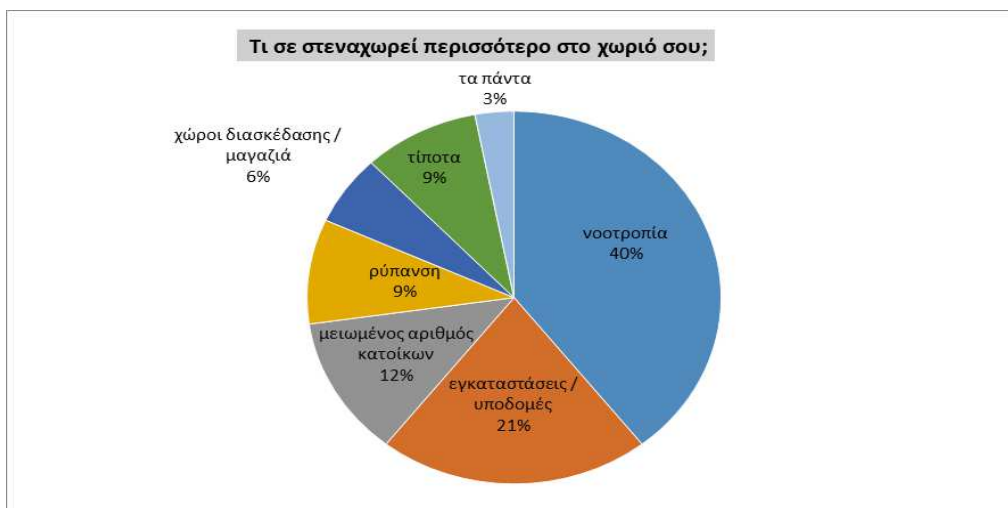
Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2019, συμπληρώθηκαν 38 ερωτηματολόγια τα οποία στη συνέχεια επεξεργάστηκαν και ομαδοποιήθηκαν και εν τέλει προέκυψαν τα εξής ευρήματα:

Στο ερώτημα **«τι καμαρώνεις πιο πολύ στο χωριό σου»** το ήμισυ σχεδόν των μαθητών ανέφεραν το περιβάλλον δηλαδή, τη φύση και την ησυχία που προσφέρει η ζωή στο χωριό, καθώς επίσης τα αξιοθέατα και οι εκδηλώσεις που κατά περιόδους πραγματοποιούνται. Ένα ποσοστό της τάξης του 22% καμαρώνει για τους ανθρώπους και τις μεταξύ τους ιδιαίτερες σχέσεις (οικειότητα) κάτι το οποίο δε συναντάται στον ίδιο βαθμό στα αστικά κέντρα. Κάποιες μεμονωμένες απαντήσεις εκφράζουν την ικανοποίηση των μαθητών για τις εγκαταστάσεις του σχολείου, ενώ υπάρχουν και απαντήσεις που αποτυπώνουν την αρνητική εικόνα για τον τόπο τους αφού δηλώνουν ότι δεν υπάρχει κάτι για το οποίο να είναι υπερήφανοι.

Οι απαντήσεις των μαθητών στο ερώτημα «**τι σε στεναχωρεί περισσότερο στο χωριό σου**» ποικίλουν. Ένα μεγάλο ποσοστό (40%) αναφέρει τη νοοτροπία των κατοίκων, ενώ αρκετοί μαθητές εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους για την ανεπάρκεια αθλητικών εγκαταστάσεων, την κακή ποιότητα internet και την έλλειψη χώρων αναψυχής. Η πληθυσμιακή αποδυνάμωση των οικισμών αποτελεί ζήτημα που απασχολεί και στεναχωρεί τους νέους. Ορισμένες απαντήσεις εκφράζουν δυσαρέσκεια αναφορικά με το επίπεδο καθαριότητας των οικισμών και τα απορρίμματα, το οδικό δίκτυο, τη στάθμευση και την αυξημένη ταχύτητα των οχημάτων.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται παραστατικά στο επόμενο γράφημα.

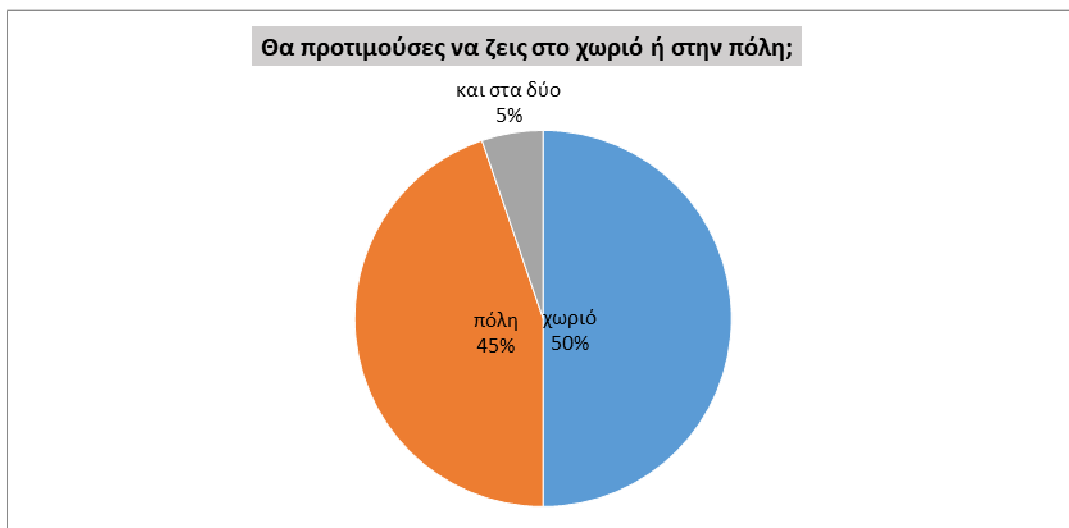

Στο ερώτημα «τι επάγγελμα θέλεις να ακολουθήσεις» από τις απαντήσεις που δίδονται και οι οποίες είναι διαφορετικές προκύπτει το συμπέρασμα ότι με τον πρωτογενή τομέα και τις αγροτικές καλλιέργειες δε φαίνεται να θέλει να ασχοληθεί κανείς.

Αναλυτικά ακολουθούν οι σχετικές απαντήσεις των μαθητών:

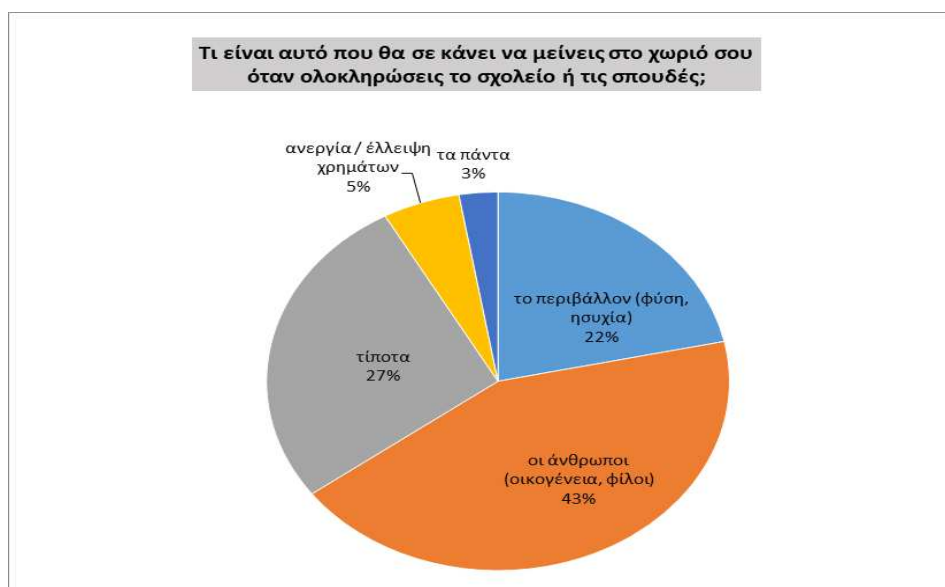
Γεωπόνος (2)	Συγγραφέας-Σεναριογράφος	Κοινωνικός λειτουργός
Μηχανικός πληροφορικής	Νομικός Σύμβουλος (2)	Μάγειρας
Αστυνομικός (2)	Σκηνοθέτης	Μοντέλο ή Διοίκηση Επιχειρήσεων
Μαθηματικός (2)	Γυμναστής (2)	Μουσικός
Λογιστής	Τεχνικός Υπολογιστών	Γιατρός ή Βιολόγος
Φυσικός	Μηχανικός	Μηχανολόγος
Ψυχολόγος	Διοίκηση επιχειρήσεων	Γιατρός
Παιδαγωγός	Ηλεκτρολόγος-Μηχανικός	Δεν έχω αποφασίσει ακόμη (3)
Οδοντίατρος	Μηχανικός αεροσκαφών	Προγραμματιστής

Στο ερώτημα «θα προτιμούσες να ζεις στην πόλη ή το χωριό» υπερτερούν οι απαντήσεις των μαθητών που επιλέγουν τη ζωή στο χωριό και με μικρή απόκλιση ακολουθούν οι μαθητές που θα προτιμούσαν να ζήσουν στην πόλη.

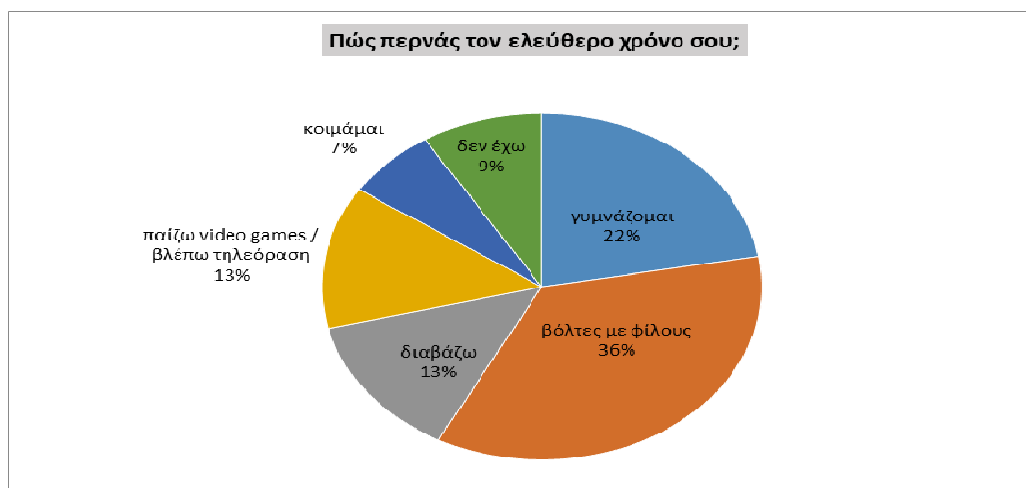
Αναφορικά με τους λόγους που θα συμβάλουν στην απόφαση των νέων να επιστρέψουν μετά τις σπουδές και να ζήσουν στο χωριό, ως σημαντικότερος αναδεικνύεται η οικογένεια και οι φίλοι και ακολουθούν το περιβάλλον και οι ρυθμοί

ζωής (ηρεμία). Υπάρχουν και ορισμένοι μαθητές που θεωρούν το χωριό διέξοδο σε περίπτωση ανεργίας. Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών της τάξης του 27% εμφανίζεται αποφασισμένο να εγκαταλείψει το χωριό τους.

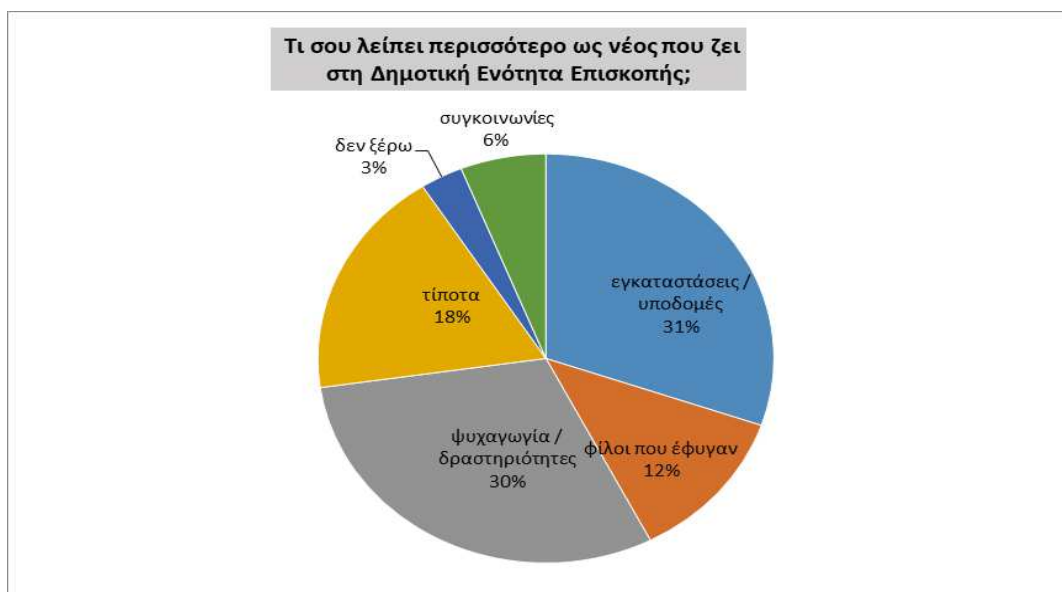

Στο ερώτημα «πώς περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου» η πλειοψηφία των μαθητών αναφέρει βόλτες με φίλους, ενώ αρκετοί ασχολούνται με γυμναστική - αθλητικές δραστηριότητες. Επίσης ένα 13% των μαθητών διαβάζει εξωσχολικά βιβλία, ενώ αντίστοιχα ένα άλλο 13% παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια.

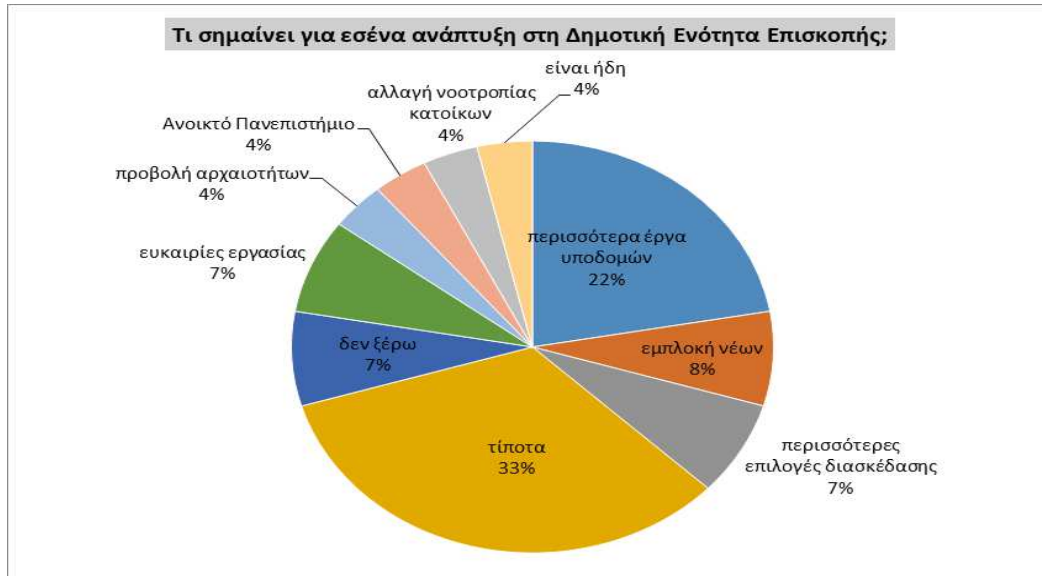
Σημειώνεται ότι λόγω της προετοιμασίας των μαθητών για τις πανελλαδικές εξετάσεις αρκετοί αναφέρουν ότι δεν έχουν ελεύθερο χρόνο, ενώ κάποιοι άλλοι αξιοποιούν τον όποιο ελεύθερο χρόνο για ξεκούραση (ύπνος).

Αναφορικά με τα στοιχεία εκείνα που **λείπουν από τους νέους ζώντας στο χωριό**, ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο θέμα των αθλητικών υποδομών και γενικότερα των υποδομών και υπηρεσιών που αφορούν τους ίδιους (π.χ. φροντιστήρια). Αρνητικά σχολιάζουν οι μαθητές το θέμα της ανεπάρκειας χώρων ψυχαγωγίας και της μη ικανοποιητικής συγκοινωνιακής σύνδεσης. Υπάρχουν ωστόσο και μαθητές (18%) που φαίνεται να είναι ικανοποιημένοι από τις συνθήκες ζωής, καθώς θεωρούν ότι δεν τους λείπει τίποτα.

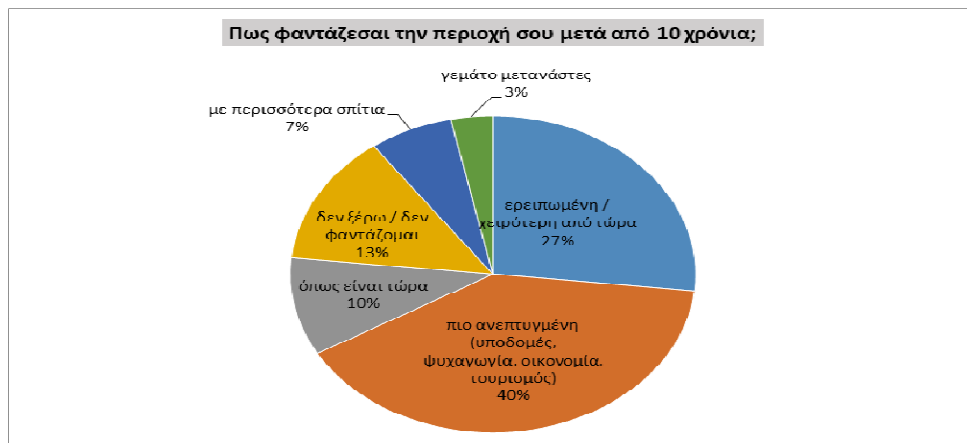
Στο ερώτημα «**τι σημαίνει για εσένα ανάπτυξη στη ΔΕ Επισκοπής**» δόθηκαν ποικίλες απαντήσεις από τις οποίες μεγαλύτερη συγκέντρωση εμφανίζει η προσδοκία για περισσότερα έργα υποδομών και παραμονή των νέων με ενεργό ρόλο στα δρώμενα της περιοχής. Μεταξύ των υπόλοιπων απαντήσεων ξεχωρίζουν : η αλλαγή νοοτροπίας των κατοίκων, η ύπαρξη περισσότερων επιλογών διασκέδασης, η ύπαρξη θέσεων εργασίας, η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, κ.α.

Αναφορικά με το πώς **φαντάζονται την περιοχή τους μετά από δέκα χρόνια**, οι περισσότεροι μαθητές εκφράζουν την αισιοδοξία τους και οραματίζονται τη ΔΕ Επισκοπής με περισσότερους κατοίκους και δη νέους, πιο ανεπτυγμένη οικονομικά δίδοντας έμφαση στη συμβολή του τουρισμού στη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής και με περισσότερες υποδομές και υπηρεσίες στον τριτογενή τομέα (καταστήματα, εστιατόρια, χώρους αναψυχής, κ.α.).

Ωστόσο, υπάρχει και ένα ποσοστό μαθητών (10%) που εκτιμούν ότι δε θα υπάρξουν αλλαγές και η κατάσταση θα παραμείνει ως έχει.

Από την άλλη, δε λείπουν και οι απαισιόδοξοι (27%) οι οποίοι προβλέπουν δυσόλινο το μέλλον της περιοχής και εκτιμούν ότι μετά από δέκα χρόνια θα είναι σε χειρότερη κατάσταση, με λιγότερους ακόμη κατοίκους και ερειπωμένους οικισμούς.

Η έρευνα ολοκληρώνεται ζητώντας από τους μαθητές να επιλέξουν **τρεις από τις θεμελιώδεις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης** που κρίνουν ότι πρέπει να εφαρμοστούν στη ΔΕ Επισκοπής εντός της επόμενης δεκαετίας.

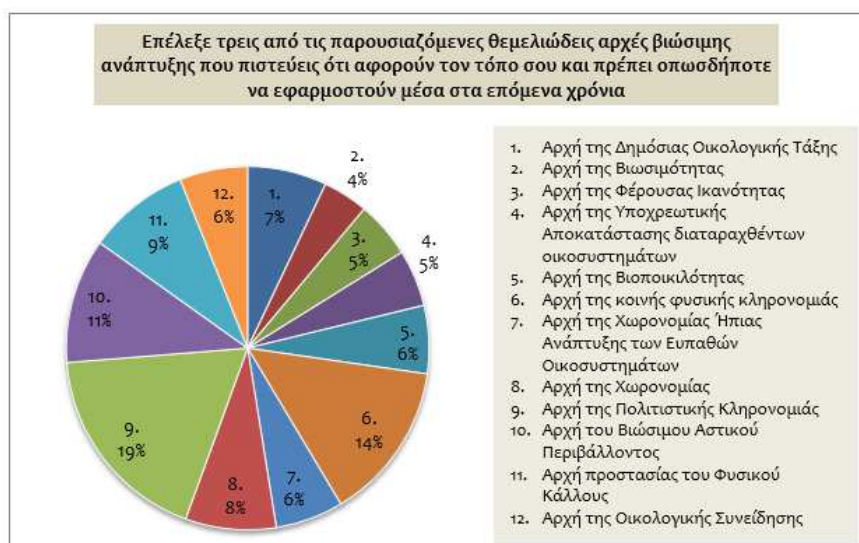
Η πλειοψηφία των μαθητών αναφέρει ως πρώτη επιλογή την **αρχή της πολιτιστικής κληρονομιάς** που μεταφράζεται στη διατήρηση και ανάδειξη των σπουδαιότερων πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής.

Στη δεύτερη θέση κατατάσσουν την **αρχή του βιώσιμου αστικού περιβάλλοντος** που προασπίζει τη διατήρηση της ποιότητας ζωής και της αναχαίτισης της ανάπτυξης των μεγαλουπόλεων.

Ακολουθεί από πλευράς σπουδαιότητας η **αρχή της κοινής φυσικής κληρονομιάς και της προστασίας του φυσικού κάλλους** ήτοι, διατήρηση και προστασία του τοπίου με παρεμβάσεις που δεν το αλλοιώνουν.

Ιδιαίτερη σημασία δίνουν οι μαθητές και στην **αρχή της χωρονομιάς** βάσει της οποίας επιβάλλεται ο συνολικός και χωροταξικός σχεδιασμός των δραστηριοτήτων προκειμένου να εξασφαλίζεται η διατήρηση της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων.

Οι υπόλοιπες αρχές βιώσιμης ανάπτυξης συγκεντρώνουν λιγότερες απαντήσεις όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα.

Το Αναπτυξιακό Όραμα

Η οικοδόμηση του αναπτυξιακού οράματος αποτελεί βασικό βήμα πριν τη διαδικασία προγραμματισμού και αφορά στην έκφραση της μελλοντικής επιθυμητής κατάστασης της περιοχής την οποία προσδιορίζει η ίδια η τοπική κοινωνία μέσα από την ανάδειξη των προβλημάτων και ευκαιριών όπως εντοπίστηκαν και αναδείχθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας της διαβούλευσης και της έρευνας πεδίου.

Το όραμα απαντά στο καίριο ερώτημα «τι είναι σημαντικό στην περιοχή ή ποιες αξίες θα επηρεάσουν - καθοδηγήσουν τη μελλοντική δράση», για να περιγραφεί τελικά το επιθυμητό – ιδεατό αποτέλεσμα για το πώς θα θέλαμε την περιοχή σήμερα, αλλά και έπειτα από μερικά χρόνια.

Εν προκειμένω, το όραμα για τη Δημοτική Ενότητα Επισκοπής πηγάζει από την επιθυμία, την εικόνα, την ταυτότητα και την τάση που εμφανίζει η περιοχή και στοχεύει (το όραμα) στο ... που θέλουμε να «φθάσει» και τι επιδιώκουμε να «αλλάξει» σ' αυτήν...

Ειδικότερα, το όραμα και η στόχευση διαμορφώνεται από τα ευρήματα – συμπεράσματα που αφορούν στη φυσιογνωμία της και δη, τις πραγματικές αδυναμίες, προβλήματα και τις ανάγκες που επιζητούν άμεση αντιμετώπιση, καθώς και από τις ευκαιρίες και τα ισχυρά σημεία της που ενέχουν χαρακτήρα συγκριτικών πλεονεκτημάτων και απαιτούν ανάδειξη και αξιοποίηση αφού αντιμετωπίζονται ως κατεξοχήν χωρικά σημεία υπεροχής.

Εν κατακλείδι, το όραμα για την περιοχή της Επισκοπής θα πρέπει να της προσδίδει μια νέα εικόνα και ένα πρωταγωνιστικό ρόλο, προσδοκώντας μάλιστα να καταστεί ένας δυναμικός πόλος ανάπτυξης όχι μόνο της ενδοχώρας του Δήμου Χερσονήσου,

αλλά και του ευρύτερου Πολεοδομικού Συγκροτήματος του Ηρακλείου και εν τέλει, να λειτουργήσει ως περιαστικός θύλακας για μόνιμη διαμονή, εργασία και επαγγελματική δραστηριότητα και ταυτόχρονα ελκυστικός προορισμός επίσκεψης και αναψυχής.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ

Μέχρι σήμερα η περιοχή της Επισκοπής παρά το συγκριτικό πλεονέκτημα που της προσδίδει η εγγύτητα με το αστικό κέντρο του Ηρακλείου και η εύκολη πρόσβαση από και προς περιοχές με μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση και δραστηριότητα, δεν έχει καταφέρει να συγκρατήσει τον πληθυσμό της και ιδίως τους νέους, εξαιτίας σειράς παραγόντων μεταξύ των οποίων και η ανεπάρκεια υποδομών και εξυπηρητήσεων, η απουσία ευκαιριών απασχόλησης εκτός αγροτικού τομέα, η χαμηλή αγροτική παραγωγή και η συνεχής μείωση της αξίας των προϊόντων και κατά συνέπεια του χαμηλού οικογενειακού εισοδήματος.

Μέσα από το σχεδιαζόμενο Πρόγραμμα η περιοχή της Δημοτικής Ενότητας Επισκοπής φιλοδοξεί να αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής και την καθημερινότητα των πολιτών και να διαμορφώσει ένα ελκυστικό πλαίσιο διαβίωσης για οικογένειες με συνθήκες ανάλογες εκείνων των αστικών κέντρων που θα λειτουργήσουν θετικά στη συγκράτηση των ατόμων παραγωγικής ηλικίας, αλλά και στην προσέλκυση νέων μόνιμων κατοίκων με έμφαση στην οικοδόμηση ενός νέου τοπικού γεωργικού

προτύπου πολυδραστήριων οικογενειακών εκμεταλλεύσεων ικανών να εξασφαλίσουν την παραγωγή προϊόντων ποιότητας για τους καταναλωτές και αξίας για τους παραγωγούς.

Παράλληλα, η ένταξη του τοπικού κεφαλαίου στην αναπτυξιακή διαδικασία της περιοχής θα συντελέσει στη διαφοροποίηση του μέχρι σήμερα εύθραυστου οικονομικού ιστού και στη δημιουργία επιχειρηματικών ευκαιριών και ευκαιριών αυτό-απασχόλησης σε σύνδεση με τον τουρισμό και το παράκτιο τμήμα του Δήμου Χερσονήσου, αλλά και την καθιέρωση της περιοχής ως προορισμού επίσκεψης και αναψυχής των κατοίκων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Ηρακλείου και των πολυάριθμων επισκεπτών του Δήμου κατά την τουριστική περίοδο.

Καθορισμός Στρατηγικών Στόχων, αξόνων προτεραιότητας και μέτρων

Οι στρατηγικοί στόχοι συνάδουν με το αναπτυξιακό δυναμικό και τους ευρισκόμενους σε λανθάνουσα κατάσταση πόρους της περιοχής, που εφόσον εξειδικευτούν και υποστηριχθούν από κατάλληλες πολιτικές και δράσεις είναι σε θέση να κινητοποιήσουν συνολικά την περιοχή και να της δώσουν μια νέα αναπτυξιακή ώθηση. Η πραγμάτωση αυτών των στόχων θα συμβάλει στη διαμόρφωση της νέας αναπτυξιακής ταυτότητας της περιοχής η οποία, με τη σειρά της, θα αξιοποιήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα σημεία υπεροχής της, δημιουργώντας στη συνέχεια μια ελκυστική (προς τα έξω) και αξιοποιήσιμη (προς τα μέσα), κατάσταση και εικόνα.

Στο πλαίσιο του εντοπισμού και της κατάρτισης των στόχων και προκειμένου αυτοί να καταστούν βιώσιμοι και αποτελεσματικοί πρέπει να είναι:

- S** pecific (= Συγκεκριμένοι)
- M** easurable (= Μετρήσιμοι)
- A** chievable (= Εφικτοί)
- R** ealistic (= Ρεαλιστικοί)
- T** ime-Bound (= Χρονικά Δεσμευτικοί)

Ειδικότερα:

- > **Συγκεκριμένοι:** δηλαδή ξεκάθαροι όσον αφορά το τί, πού, πότε και πώς θα αλλάξει η κατάσταση.
- > **Μετρήσιμοι:** δηλαδή να μπορούν να προσδιορισθούν ποσοτικά τόσο οι επιδιώξεις, όσο και τα οφέλη.
- > **Εφικτοί:** δηλαδή να μπορούν να υλοποιηθούν τόσο ποσοτικά, όσο και χρονικά με βάση τους πόρους και τις δυνατότητες της περιοχής.
- > **Ρεαλιστικοί:** δηλαδή να συμβαδίζουν τόσο με τις ανάγκες και προοπτικές, όσο και με τα διαθέσιμα μέσα (υλικά και άυλα) υλοποίησής τους.

- **Χρονικά Δεσμευτικοί:** δηλαδή να προκύπτει με σαφήνεια και πειθώ η χρονική περίοδος που θα ολοκληρωθεί ο κάθε στόχος.

Για την πραγμάτωση του αναπτυξιακού οράματος θα συμβάλλουν οι κάτωθι στρατηγικοί στόχοι:

1^{ος} ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Αναβάθμιση της ελκυστικότητας και της ποιότητας ζωής

Ο πλέον κατάλληλος μηχανισμός για την ενίσχυση της χωρικής ανταγωνιστικότητας ενός τόπου έχει αναδειχθεί η «στρατηγική της ελκυστικότητας». Είναι μια ολιστική στρατηγική που αναδεικνύει και αξιοποιεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα μιας περιοχής αναβαθμίζοντας τις λειτουργίες και την εικόνα της, επιφέροντας εν τέλει θετικό πρόσημο στη δημογραφική και οικονομική της ανάπτυξη (Lollier, Prigent Thouement 2005).

Η έννοια της ελκυστικότητας εμπεριέχει διάφορες εκφάνσεις και προσδιορίζεται από παραμέτρους όπως η προσβασιμότητα, οι υποδομές, η διαθεσιμότητα και το επίπεδο υπηρεσιών και εξυπηρέτησεων, η ύπαρξη ευκαιριών αναψυχής, απασχόλησης, επιχειρηματικών δράσεων, κ.α.

Ο εν λόγω στόχος αποσκοπεί στην εξασφάλιση βασικών υποδομών (τεχνικές, κοινωνικές υποδομές, κ.α.) μικρής κυρίως κλίμακας που θα διαμορφώσουν ένα πλαίσιο καλύτερης διαβίωσης με αστικούς όρους και θα θεραπεύσουν αδυναμίες και προβλήματα που δυσχέραιναν τη ζωή των κατοίκων μέχρι σήμερα και επηρεάζουν εκτός των άλλων την ποιότητα ζωής και τις οικονομικές και κοινωνικές τους δραστηριότητες.

Η εξασφάλιση των αναγκαίων υποδομών θα λειτουργήσει θετικά στην ανάσχεση της εγκατάλειψης της περιοχής, ενώ είναι βέβαιο ότι θα προσελκύσει και νέους μόνιμους κατοίκους ή θα αυξήσει την επισκεψιμότητα ατόμων ή οικογενειών που έλκουν την καταγωγή τους από την περιοχή.

Επιπρόσθετα, ζητούμενο παραμένει η αισθητική αναβάθμιση των οικιστικών πυρήνων της ΔΕ Επισκοπής, ώστε να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την εικόνα, ταυτότητα και φήμη και σταδιακά να καταστεί σταθερός προορισμός επίσκεψης και αναψυχής και να αυξηθούν – παγιοποιηθούν οι ροές επισκεπτών.

2^{ος} ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Αναδιάταξη παραγωγικής και επιχειρηματικής δομής

Η Δημοτική Ενότητα Επισκοπής είναι μια καθαρά αγροτική περιοχή που ο πληθυσμός της ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα και την αγροτική παραγωγή. Διαχρονικά ωστόσο καταγράφεται συνεχής συρρίκνωση σε όλα τα επίπεδα, αύξηση της ηλικίας των αγροτών, σταδιακή εγκατάλειψη της αμπελοκαλλιέργειας, εξάρτηση από τη μονοκαλλιέργεια της ελιάς, μείωση της παραγωγικότητας και της αξίας των αγροτικών προϊόντων λόγω έλλειψης νερού, κ.α. Τα προαναφερθέντα οδηγούν σε χαμηλά αγροτικά εισοδήματα και σε μη βιώσιμες αγροτικές εκμεταλλεύσεις και αποτελούν τα αίτια της εγκατάλειψης της γεωργικής γης και της περιοχής εν γένει, τεκμηριώνοντας έτσι την ανάγκη δομικής στήριξης του αγροτικού πληθυσμού και της τοπικής παραγωγής - οικονομίας με βάσιμο, αποτελεσματικό και διαχρονικό τρόπο.

Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτούνται μέτρα και δράσεις που θα αμβλύνουν τα σημαντικά από κάθε άποψη προβλήματα των αγροτών (π.χ. συγκοινωνιακή σύνδεση, αγροτικό δίκτυο, δίκτυο άρδευσης, βιολογικοί καθαρισμοί). Ταυτόχρονα, κρίνεται αναγκαίο, δεδομένης και της αυξημένης ανταγωνιστικότητας και των εξωτερικών πιέσεων που υφίσταται ο τομέας της ελαιοκαλλιέργειας και της συρρίκνωσης της αμπελοκαλλιέργειας, να διερευνηθεί η δυνατότητα διαφοροποίησης / εμπλουτισμού της αγροτικής παραγωγής με νέες δυναμικές καλλιέργειες που μπορούν να ευδοκιμήσουν στην περιοχή και να αποδώσουν παραγωγικά και οικονομικά.

Σημειώνεται ότι οι μεταβολές είτε στη διάρθρωση και το μέγεθος της παραγωγής, είτε στις παραγωγικές διαδικασίες δεν μπορούν να επιβληθούν εκ των άνω, αλλά μπορούν να υποδειχθούν και πρωτίστως να προκύψουν ή τουλάχιστον να έχουν την αποδοχή των ίδιων των ενδιαφερόμενων - αγροτών. Συνεπώς, το κύριο βάρος μεταφέρεται στο ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής, την άποψη και τις δυνατότητες – επιλογές του.

Στη βάση των παραπάνω, καθίσταται αναγκαία όσο ποτέ, η εμπύχωση, καθοδήγηση, ενημέρωση, συμβουλευτική και επιμόρφωση του αγροτικού πληθυσμού για τη μεταφορά τεχνογνωσίας, την απόκτηση νέων δεξιοτήτων και την υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων και πρακτικών για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των

αγροτικών εκμεταλλεύσεων, της ανταγωνιστικότητας και της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων. Σε ένα περιβάλλον συνεχώς μεταβαλλόμενο, όπου τα οικονομικά, κοινωνικά και τεχνολογικά δεδομένα μετασχηματίζονται καθημερινά, η βελτίωση και ενίσχυση των δεξιοτήτων θεωρείται βασική παράμετρος για την πρόοδο μιας περιοχής ειδικότερα στο επίπεδο της επαγγελματικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας δεδομένου ότι προάγεται εκτός των άλλων το συνεργατικό πνεύμα, η συλλογική δράση και η ανάπτυξη συνεργασιών (ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί, κοινωνική οικονομία).

Συνοψίζοντας και στη βάση του μοντέλου της πολύ-λειτουργικής και πολύ-δραστήριας υπαίθρου και της μετεξέλιξης της περιοχής σε ένα ζωντανό περιαστικό πυρήνα, σταθερό πόλο έλξης κατοίκων και επισκεπτών, πρέπει να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο που θα παρέχει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να δει και να κάνει πράγματα. Στην κατεύθυνση αυτή εντάσσεται και η αξιοποίηση του τοπικού κεφαλαίου (φυσικό, οικιστικό, πολιτιστικό απόθεμα κ.α.) γεγονός που συνεπάγεται νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες σε δραστηριότητες μη γεωργικές όπως στον τομέα των τοπικών υπηρεσιών (εστίαση, διαμονή, αναψυχή, εκπαίδευση, δημιουργικές δραστηριότητες, κ.α.), στη μεταποίηση, στον τουρισμό (τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων - τουρισμός υπαίθρου), κ.α.

Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, θα επέλθει αναζωογόνηση στην περιοχή η οποία πλέον θα μετατραπεί σε μια «ζωντανή» και βιώσιμη από όλες τις πλευρές χωρική οντότητα τόσο σε παραγωγικούς - επιχειρηματικούς όρους, όσο και σε όρους ποιότητας ζωής.

Ικανή και αναγκαία συνθήκη για την επανεκκίνηση της περιοχής και την τοποθέτηση του αναπτυξιακού γίνεσθαι σε νέα βάση, ευθυγραμμισμένη με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι η εκπόνηση Τοπικού Χωρικού Σχεδίου (ΤΧΣ) από το Δήμο Χερσονήσου, το οποίο εκτός των άλλων θα καθορίσει την οργάνωση των χρήσεων γης και τους όρους ή περιορισμούς για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της Δ.Ε. Επισκοπής.

3^{ος} ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Αξιοποίηση του τοπικού κεφαλαίου

Το τοπικό κεφάλαιο αφορά σε αξιόλογους φυσικούς, πολιτιστικούς και ανθρωπογενείς πόρους (υλικούς και άυλους) που διαθέτει η περιοχή και που μέχρι σήμερα παραμένουν ανενεργοί και αναξιοποίητοι την ίδια στιγμή που η ανάγκη τόσο του Δήμου Χερσονήσου, όσο και ολόκληρης της Κρήτης για διαφοροποίηση και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος προς την κατεύθυνση του τουρισμού εμπειριών και του τουρισμού της υπαίθρου και κατ' επέκταση της διάχυσης τουριστικών ροών προς την ενδοχώρα είναι μεγαλύτερη από ποτέ. Πρόκειται για μια ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί δεδομένου ότι, η μέχρι τώρα κατάσταση πρέπει να αναστραφεί άμεσα και το τοπικό κεφάλαιο να ενταχθεί στη λογική της βιώσιμης ανάπτυξης, να την υπηρετήσει και να αποτελέσει μάλιστα έναν από τους βασικούς πυλώνες που θα δημιουργήσουν νέα δεδομένα και προοπτικές για την περιοχή.

Η άποψη αυτή έχει ως βάση το γεγονός ότι στη Δημοτική Ενότητα Επισκοπής υπάρχει πλούσιο και παράλληλα αναξιοποίητο απόθεμα (πατητήρια, σύμπλεγμα κατοικιών στο Καινούριο Χωριό, πρώην Δημαρχείο, παλιά δημοτικά σχολεία, παλιά φάμπρικα στο Σγουροκεφάλι, αρχοντικό Παναγιωτάκη, κ.α.) το οποίο οφείλει να ενταχθεί στην αναπτυξιακή διαδικασία και μέσα από τη φιλοξενία κατάλληλων και βιώσιμων δραστηριοτήτων να υπηρετήσει την τοπική ανάπτυξη και να δώσει ευκαιρίες απασχόλησης σε νέους της περιοχής.

Ακόμη καταγράφονται φυσικοί πόροι και υποδομές όπως το πάρκο Παναγιωτάκη, το αλσύλλιο στη Γάλιπε, το πάρκο αναψυχής της Επισκοπής, ο χώρος αναψυχής στο λόφο Τουπάκι, το Ασπρακιανό Φαράγγι όπως και μεγάλος αριθμός βυζαντινών εκκλησιών μοναδικής αξίας και σπουδαιότητας.

Οι παραπάνω διάσπαρτοι, αλλά άκρως σημαντικοί τοπικοί πόροι πρέπει να μπορέσουν να διασυνδεθούν μεταξύ τους προκειμένου να δημιουργηθούν «θύλακες» ενδιαφέροντος και «πόλοι δραστηριότητας» μέσω των οποίων η περιοχή θα ενισχύσει την ταυτότητα και τη φήμη της και θα δημιουργήσει κίνητρα επίσκεψης, όλο το χρόνο.

4^{ος} ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Ενεργοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου

Ως κοινωνικό κεφάλαιο νοείται το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής που κατά κοινή ομολογία συνιστά τον βασικότερο και κρισιμότερο ίσως κρίκο στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην προσπάθεια να επέλθει αναστροφή και αλλαγή της σημερινής εικόνας που διαπνέεται από σημάδια κόπωσης, μαρασμού, απαισιοδοξίας, εσωστρέφειας και αναπτυξιακής ύφεσης.

Όπως προειπώθηκε η στρατηγική για τη Δ.Ε. Επίσκοπης είναι ανθρωποκεντρική με απαρχή και τελικό αποδέκτη τους κατοίκους. Ιδιαίτερη ωστόσο έμφαση δίδεται στους νέους της περιοχής, καθώς αφεαυτού αποτελούν το αύριο του τόπου, έχουν όνειρα και θέλω, απαιτούν, διεκδικούν και είναι δεκτικοί, εκτός των άλλων και σε νέες μεθόδους τοπικής διακυβέρνησης που απαιτούν - εμπλέκουν τον πολίτη στην αναπτυξιακή διαδικασία του τόπου του, υιοθετούν πρακτικές όπως ο εθελοντισμός, η συνεργατική δράση και επιπλέον με τον υπερβατικό χαρακτήρα τους είναι εκείνοι που μπορούν να πάρουν ρίσκο, να τολμήσουν και να επιχειρήσουν στην περιοχή.

Προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος σε πρωτοβουλίες εμπύχωσης, ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης, σε ενέργειες αυτο-οργάνωσης και αυτό-διάθεσης των νέων και της τοπικής κοινωνίας συνολικά, αλλά και ανά οικιστική ενότητα χωριστά με ταυτόχρονη στήριξη και καθοδήγηση φορέων, συλλόγων και προσωπικοτήτων με κύρος, ικανότητα, αποδοχή, αλλά και πρόθεση να βοηθήσουν στην υλοποίηση ενός δύσκολου από κάθε άποψη εγχειρήματος.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει εκτός μιας συστηματικής και στοχευμένης προσπάθειας από πλευράς του Δήμου, να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό ο θεσμός του εθελοντισμού που μπορεί να συνεισφέρει σε πολλαπλούς τομείς, ενώ έννοιες όπως η αυτό-οργάνωση, η συνεργασία και η δικτύωση θα πρέπει να προβληθούν, να αναδειχθούν και να προαχθούν.

Ακολουθεί η εξειδίκευση του στρατηγικού σχεδιασμού σε άξονες προτεραιότητας, μέτρα και δράσεις:

ΆΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ #1

Βασικές Υποδομές και Λειτουργίες

Η ανεργία, το αυξημένο κόστος ζωής που απαιτεί η κατοίκηση στην πόλη και μια σειρά άλλων μειονεκτημάτων που χαρακτηρίζουν τα αστικά κέντρα, οδηγούν όλο και περισσότερα νέα ζευγάρια στην αναζήτηση κατάλληλων κινήτρων, ευκαιριών και συνθηκών για μετοίκηση και επαγγελματική δραστηριότητα στην ύπαιθρο η οποία μάλιστα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αποδεικνύεται πολύ πιο ανθεκτική. Βασικά ζητούμενα αποτελούν η στέγη, η εργασία και οι στοιχειώδεις υποδομές που θα επιτρέπουν μια αξιοπρεπή ζωή, σε σύγκριση δε με την υποβάθμιση της ζωής στις πόλεις, υπάρχει πλέον αναθεώρηση της εικόνας και της αξίας της υπαίθρου.

Στο πλαίσιο αυτό και αξιοποιώντας το πλεονέκτημα της γεωγραφικής θέσης της περιοχής (αγροτική /περιαστική) το παρόν Πρόγραμμα αποσκοπεί μεταξύ άλλων στον εντοπισμό λύσεων σε ότι αφορά την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, έννοια που σχετίζεται αφενός με το πώς αισθάνονται οι κάτοικοι και πώς αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους, αλλά κυρίως τι πιστεύουν για τον τόπο και τον τρόπο που ζουν.

Η κάλυψη ελλείψεων σε βασικές τεχνικές και κοινωνικές υποδομές σε συνάρτηση με τη δημιουργία ευκαιριών αναψυχής και δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, καθώς και η επίλυση προβλημάτων προσπελασιμότητας και συγκοινωνιακής σύνδεσης είναι βέβαιο ότι θα καταστήσουν την περιοχή ιδιαίτερα λειτουργική και ελκυστική, τόπο εργασίας και ποιοτικής διαμονής με αποτέλεσμα αφενός να παραμείνουν οι κάτοικοι στον τόπο τους, να υπερηφανεύονται για τις επιλογές τους, να νοιώθουν αυτάρκεις και ικανοποιημένοι και να μην υστερούν σε τίποτα από τα αστικά κέντρα και το επίπεδο ζωής αυτών και αφετέρου, η περιοχή να αναδειχθεί θύλακας αυξημένης ζήτησης κατοικίας – εργασίας – επιχειρηματικής δραστηριότητας επιτυγχάνοντας έτσι πληθυσμιακή αναζωογόνηση και αναπτυξιακή ενδυνάμωση.

Μέτρο 1.1 → Τεχνικές Υποδομές

Η κάλυψη των αναγκών ύδρευσης και η αποτελεσματική διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις λειτουργίας μιας σύγχρονης

και οργανωμένης κοινωνίας με όρους ποιότητας και αειφορίας που επηρεάζουν την κοινωνικοοικονομική και παραγωγική της εικόνα και εξέλιξη.

Σε ότι αφορά τους υδάτινους πόρους, είναι αναγκαία όσο πότε, η ορθολογική διαχείριση, η αποκατάσταση της καλής τροφοδοσίας και η επάρκεια των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων για την κάλυψη των υφιστάμενων και μελλοντικών αναγκών της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής της περιοχής.

Στην κατεύθυνση αυτή κρίνεται αναγκαία η συμπλήρωση/επέκταση/αντικατάσταση του υφιστάμενου δικτύου ύδρευσης για την επάρκεια των αναγκών των κατοίκων της Δ.Ε. Επισκοπής ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες οπότε και καταγράφονται έντονα προβλήματα στην υδροδότηση εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης του παράκτιου μετώπου του Δήμου λόγω της τουριστικής δραστηριότητας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων η οποία καθίσταται πιο επιτακτική από ποτέ εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής και των περιορισμένων βροχοπτώσεων των τελευταίων ετών που έχουν μειώσει θεαματικά τα αποθέματα νερού επείγει η αντικατάσταση των πεπαλαιωμένων και προβληματικών με διαρροές δικτύων.

Ακόμη, η διασφάλιση της δημόσιας υγείας συνιστά προτεραιότητα και στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαία η αντικατάσταση τμημάτων του δικτύου ύδρευσης που είναι κατασκευασμένο από ακατάλληλα υλικά (αμίαντο).

Στον τομέα των τεχνικών υποδομών εντάσσονται επίσης ζητήματα υποδομών περιβάλλοντος και δη συστημάτων αποχέτευσης, καθώς στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων αναδείχθηκε ως κρίσιμο ζήτημα η ανεξέλεγκτη διάθεση των λυμάτων και καταγράφηκε η ανάγκη ασφαλούς διάθεσης ή μετακομιδής των αποβλήτων.

Τέλος, αναφορικά με τη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων απαιτείται η συχνότερη συλλογή τους, η προώθηση της ανακύκλωσης και η κατ' αντιστοιχία

ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα περιβαλλοντικής διατήρησης - διαχείρισης.

Ενδεικτικά έργα:

- Συμπλήρωση/επέκταση όπου απαιτείται του υφιστάμενου δικτύου ύδρευσης
- Αντικατάσταση πεπαλαιωμένων και προβληματικών με διαρροές δικτύων ύδρευσης
- Αντικατάσταση τμημάτων του δικτύου ύδρευσης κατασκευασμένων από αμίαντο
- Δημιουργία μικρών βιολογικών καθαρισμών
- Καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και ευαισθησίας στους κατοίκους

Μέτρο 1.2 → Κοινωνικές Υποδομές

Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην περιοχή, στο βαθμό που εξαρτάται από την επάρκεια και την ποιότητα των κοινωνικών υποδομών, θα επιτευχθεί μέσα από δράσεις αναβάθμισης, εμπλουτισμού ή ακόμη και δημιουργίας νέων υποδομών και πρωτοβουλιών.

Ειδικότερα, έμφαση δίδεται στον τομέα της εκπαίδευσης με την εξασφάλιση σύγχρονων και λειτουργικών σχολικών μονάδων που καλύπτουν τις ανάγκες της σχολικής κοινότητας.

Στον τομέα της πρόνοιας και δεδομένης της γήρανσης του πληθυσμού της περιοχής αναγκαιούν δράσεις για τους ηλικιωμένους, καθώς και υποδομές στήριξης της γυναικείας απασχόλησης όπως βρεφονηπιακοί - παιδικοί σταθμοί.

Για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των νέων και τη συγκράτησή τους στην περιοχή που αποτελεί και βασικό ζητούμενο χρειάζεται να συμπληρωθούν υποδομές αθλητισμού, πνευματικής έκφρασης και δημιουργίας (π.χ. αθλητικοί χώροι, δημοτική βιβλιοθήκη, κέντρο νεολαίας, κ.α.).

Ενδεικτικά έργα:

- Δημιουργία υποδομών αθλητισμού (π.χ. γήπεδα ποδοσφαίρου 5x5, γήπεδα μπάσκετ, δημοτικό γυμναστήριο)
- Δημιουργία ΚΑΠΗ
- Δημιουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
- Λειτουργική αναβάθμιση υφιστάμενων σχολικών μονάδων

Μέτρο 1.3 → Υποδομές βελτίωσης προσπελασιμότητας – προσβασιμότητας

Η βελτίωση του τρόπου και της συχνότητας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης του πληθυσμού στην ύπαιθρο αποτελεί ουσιαστική παράμετρο, η οποία, σε συνδυασμό και με άλλου είδους εξυπηρετήσεις κι υπηρεσίες καθορίζει εν πολλοίς την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ζητούμενο επομένως αποτελεί η εξασφάλιση ενός λειτουργικού και ασφαλούς οδικού δικτύου και προς την κατεύθυνση αυτή εντάσσονται βελτιωτικές παρεμβάσεις όπου κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο (π.χ. διαπλατύνσεις, ασφαλτοστρώσεις, σημάσεις, οδοφωτισμός, πύκνωση συγκοινωνιακών δρομολογίων).

Κατά συνέπεια η διατήρηση πληθυσμού στην περιοχή προϋποθέτει την εξασφάλιση προσβασιμότητας και διασύνδεσης όλων των οικισμών μεταξύ τους, αλλά και με το παράκτιο τμήμα του Δήμου με το οποίο υπάρχουν ανάγκες μετακινήσεων, καθώς και με περιοχές που αποτελούν ή θα αποτελέσουν στο μέλλον μέσα από το παρόν σχεδιασμό σημεία ενδιαφέροντος, επίσκεψης και ανάπτυξης ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.

Μείζονος ωστόσο σημασίας για τη Δ.Ε. Επισκοπής είναι η άμβλυνση των συνθηκών απομόνωσής της τόσο σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή της Χερσονήσου, όσο και με το Πολεοδομικό Συγκρότημα του Ηρακλείου παρά τη μικρή χιλιομετρική απόσταση όπου ως βασική αιτία εντοπίζεται η ατελής συγκοινωνιακή σύνδεση.

Μάλιστα κατά τη χειμερινή περίοδο το πρόβλημα εντείνεται και οι κάτοικοι που δε διαθέτουν μεταφορικό μέσο ή δε μπορούν για διάφορους λόγους (π.χ. ηλικία) να μετακινηθούν αισθάνονται αποκομωμένοι και εγκαταλελειμένοι με αποτέλεσμα η αίσθηση αυτή να λειτουργεί αρνητικά και ως προς την παραμονή και ως προς την επισκεψιμότητα της περιοχής, γεγονός που χρήζει άμεσης αντιμετώπισης και «θεραπείας».

Ενδεικτικά έργα:

- Στοχευμένες βελτιωτικές παρεμβάσεις υφιστάμενου οδικού δικτύου (διαπλατύνσεις, ασφαλτοστρώσεις, διαγραμμίσεις, οδοφωτισμός, σημάσεις, πύκνωση συγκοινωνιακών μεταφορών)

Μέτρο 1.4 → Υποδομές αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης οικιστικού ιστού

Το μέτρο αποσκοπεί στη διατήρηση της σημερινής (τουλάχιστον) εικόνας των οικισμών που αφορά την τοπική αρχιτεκτονική και τα στοιχεία της αγροτικής κληρονομιάς, στοιχεία που βρίσκονται σε πλήρη συμβατότητα με την προώθηση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Προς τούτο απαιτούνται παρεμβάσεις μικρής κλίμακας κατά κύριο λόγο για τον εξωραϊσμό και την ποιοτική αναβάθμιση του δομημένου χώρου και ειδικότερα για την αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση και ανάδειξη των οικισμών με ζητούμενο την αύξηση της ελκυστικότητας και επισκεψιμότητάς τους.

Προτεραιότητα δίδεται σε πλατείες και σε αξιόλογους οικιστικούς πυρήνες και σε συνοδές υποστηρικτικές υποδομές, όπως π.χ. χώροι στάθμευσης, δίκτυα όμβριων και λυμάτων, φωτισμός, πράσινο, καθώς και σε υποδομές πληροφορικής και επικοινωνιών.

Ενδεικτικά έργα:

- Παρεμβάσεις αισθητικής βελτίωσης οικισμών (βελτιώσεις όψεων, καθαρισμοί, φυτεύσεις - καλλωπισμοί, φωτισμός κ.ά.)
- Διαμορφώσεις - βελτιώσεις κοινόχρηστων χώρων αναψυχής (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές)
- Συντηρήσεις δημόσιων χώρων
- Υπαίθριοι χώροι στάθμευσης
- Υποδομές ασύρματης πρόσβασης στο διαδίκτυο

Άξονας Προτεραιότητας #2**Αναδιάταξη παραγωγικής και επιχειρηματικής δομής**

Οι παθογένειες και τα διαρθρωτικά προβλήματα που ταλανίζουν από καιρό εις καιρό τον αγροτικό χώρο, αλλά και η τάση αλλαγής του μοντέλου της υπαίθρου από χώρο παραγωγής και σε χώρο κατανάλωσης διαμορφώνει νέα δεδομένα και ευκαιρίες οικονομικής δραστηριότητας.

Εξάλλου η συμβατική γεωργική δραστηριότητα από μόνη της εξασφαλίζει πλέον ανεκτές συνθήκες διαβίωσης σε ολόενα και μικρότερο μερίδιο απασχολουμένων.

Συνέπεια των προαναφερθέντων είναι η ανάγκη αναδιάταξης της παραγωγικής και επιχειρηματικής δομής της περιοχής που χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα και μικρές επιχειρηματικές επιδόσεις κι ολόενα μικρότερες οικονομικές αποδόσεις. Η διαχείριση βιώσιμων και δυναμικών αγροτικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, προϋποθέτει την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών, συνεχή προσαρμογή στις εξελίξεις της εθνικής και παγκόσμιας αγοράς, αλλά και στις νέες τάσεις της κατανάλωσης και της διατροφής.

Παράλληλα, η προώθηση της πολύ-λειτουργικότητας της περιοχής με την επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων και σε εξωγεωργικές επιχειρηματικές δράσεις όπως η οικοτεχνία, η τυποποίηση προϊόντων, ο τουρισμός εμπειρίας, η δημιουργική και πολιτιστική βιομηχανία και η δικτύωση με επιχειρήσεις όμορων περιοχών αποτελεί τη λύση για τη δημιουργία πρόσθετων εισοδημάτων και ευκαιριών παραγωγικής και επιχειρηματικής ανάπτυξης και οικονομικής αναθέρμανσης της περιοχής.

Εν κατακλείδι, ο άξονας εστιάζει:

- από τη μια σε δράσεις στήριξης του αγροτικού πληθυσμού, ώστε να υπάρχουν βιώσιμες, σύγχρονες και αποδοτικές εκμεταλλεύσεις, προϊόντα με προστιθέμενη αξία και δυνατότητες καλύτερης προώθησης και εμπορίας στην αγορά και
- από την άλλη στην ενθάρρυνση ανάπτυξης νέων ή/και συμπληρωματικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εκτός γεωργικού τομέα που όμως συνεργούν με την αγροδιατροφή, τον πολιτισμό, τη φύση και τον τουρισμό.

Τέλος, ως αναγκαιότητα για την αναδιάταξη της τοπικής οικονομίας αναδεικνύεται η υιοθέτηση νέων προσεγγίσεων όπως η κοινωνική επιχειρηματικότητα, οι συνεργασίες και οι δικτυώσεις όχι μόνο στα διοικητικά όρια της περιοχής, αλλά και σε ευρύτερα χωρικά σύνολα υπό τη μορφή μόνιμων συνεργασιών ήτοι, ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί, επιχειρήσεις της παραλιακής ζώνης, κ.α.

Παράλληλα, σταθερός στόχος παραμένει η στήριξη της τοπικής απασχόλησης, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, καθώς και η συμπλήρωσή του με εναλλακτικές δραστηριότητες στα πλαίσια της πολυτομεακής και πολυλειτουργικής γεωργίας.

Ωστόσο, βασική προϋπόθεση για την ανασυγκρότηση της παραγωγικής δομής του πρωτογενή τομέα και την επανεκκίνηση της αγροτικής οικονομίας αποτελεί η με κάθε τρόπο ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των απασχολούμενων σε αυτόν κατοίκων, η απεμπλοκή τους από παθητικές πρακτικές και η στροφή τους σε νέες αντιλήψεις, δημιουργικές προτάσεις και εφικτές λύσεις.

Μέτρο 2.1 → Δράσεις στήριξης πρωτογενή τομέα

Το μέτρο εστιάζει σε υλικές και άυλες δράσεις μέσω των οποίων στηρίζεται ο αγροτικός τομέας και οι απασχολούμενοι σε αυτόν και αποσκοπούν στην επαναπροσέγγιση και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας. Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώθηκαν αρκετές ανάγκες και προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και αποτελεσματικά. Ως κρίσιμο θέμα αναδείχθηκε η εξασφάλιση των αναγκαίων τεχνικών υποδομών, υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων για τη βελτίωση της απόδοσης των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων. Προτεραιότητα δίδεται στη βελτίωση της αγροτικής οδοποιίας, του αρδευτικού δικτύου και της ορθολογικής διαχείρισης και αξιοποίησης των υδάτινων πόρων.

Σημειώνεται ότι το ζήτημα της άρδευσης αναδεικνύεται ως το βασικότερο πρόβλημα των αγροτών δεδομένου ότι μεγάλο μέρος του χρόνου χαρακτηρίζεται από έντονη ανομβρία, ενώ η ζήτηση για αρδευτικό νερό είναι υψηλή αφού οι υδατικές ανάγκες

των καλλιεργειών είναι μεγάλες και η άρδευση αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Τα παραπάνω καταδεικνύουν την ανάγκη που υπάρχει για καλύτερη διαχείριση και αποδοτικότερη χρήση του νερού στη γεωργία.

Επίσης για την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των εκμεταλλεύσεων και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και γενικότερα για την καλύτερη οργάνωση και διοίκησή τους απαιτείται η υιοθέτηση νέων απόψεων και αντιλήψεων με αιχμή την εφαρμογή σύγχρονων καλλιεργητικών μεθόδων και καινοτόμων πρακτικών (π.χ. γεωργία της γνώσης – εφυής / έξυπνη γεωργία).

Συνεπώς, η μετάβαση σε ένα σύγχρονο πρότυπο αγροτικής οικονομίας αποτελεί μονόδρομο και προϋποθέτει μεταξύ άλλων τη διερεύνηση νέων δυναμικών καλλιεργειών, την προαγωγή συνεργασιών, τη σύνδεση της αγροτικής παραγωγής με την οικοτεχνία, τη μεταποίηση και τον τουρισμό για τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας, την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, και εν τέλει την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος.

Με δεδομένο ότι, η βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων αποτελεί κυρίαρχο ζητούμενο, απαιτούνται πρωτοβουλίες και δράσεις που συντελούν στην επίτευξη οικονομικών κλίμακας και καλύτερης αξιοποίησης των συντελεστών της παραγωγής π.χ. ο θεσμός της συνεργατικής δράσης μέσα από ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμούς ή δίκτυα παραγωγών και επιχειρήσεων ή η συμβολιακή γεωργία, πρακτικές οι οποίες βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στην περιοχή δεδομένου ότι στο παράκτιο τμήμα του Δήμου λειτουργεί πληθώρα τουριστικών επιχειρήσεων με τις οποίες μπορούν οι παραγωγοί ή ομάδες παραγωγών ή άλλα σχήματα να αναπτύξουν μια τέτοια συνεργασία (κυρίως με ξενοδοχειακές μονάδες και κέντρα εστίασης).

Στη λογική αυτή ενεργό ρόλο καλείται να έχει το γραφείο τουρισμού του Δήμου Χερσονήσου λειτουργώντας υποστηρικτικά σε μια τέτοια προσπάθεια ως σύνδεσμος μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων μερών (παραγωγοί – επιχειρηματίες στον τουρισμό),

καθώς και το Δημοτικό Αγροτικό Γραφείο που μεταξύ άλλων μπορεί να λειτουργήσει και ως Τοπικός Διαμεσολαβητής μεταξύ παραγωγών και επιχειρήσεων.

Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι η αναδιάρθρωση του αγροτικού τομέα αποτελεί μεν ένα αναγκαίο βήμα για την αναζωογόνηση της περιοχής ωστόσο, είναι αρκετά φιλόδοξο και δύσκολο εγχείρημα λαμβάνοντας υπόψη την εν γένει εικόνα του αγροτικού χώρου, το έμψυχο δυναμικό και την ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στη γεωργία που διακρίνεται από λογικές και νοοτροπίες διαφορετικές από εκείνες στις οποίες απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες, οι τάσεις και ευκαιρίες.

Μοναδικός τρόπος για τη σταδιακή αλλαγή του αγροτικού μοντέλου είναι η διαρκής ενημέρωση, επιμόρφωση, συμβουλευτική στήριξη και εμπύχωση των αγροτών μέσα από ένα τοπικό μηχανισμό υποστήριξης, με σημείο αναφοράς το Δήμο και τον κεντροβαρικό ρόλο που διαδραματίζει στο τοπικό γίνεσθαι. Προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί αδύρητη ανάγκη η ίδρυση και καθημερινή λειτουργία Δημοτικού Αγροτικού Γραφείου κατάλληλα στελεχωμένο από έναν τουλάχιστον Γεωπόνο και ένα Διοικητικό Υπάλληλο, το οποίο μπορεί να στεγαστεί στο γραφείο του πρώην Δήμου Επισκοπής και να προσφέρει υπηρεσίες τόσο στους αγρότες, όσο και στις υπόλοιπες παραγωγικές τάξεις.

Αναφορικά με την προώθηση των αγροτικών προϊόντων της περιοχής πρέπει να διερευνηθεί με προσοχή η δυνατότητα θέσπισης και λειτουργίας αγοράς αγροτών (farmers' market) στο παράκτιο τμήμα του Δήμου με στόχο τα προϊόντα να πωλούνται απευθείας στον καταναλωτή χωρίς μεσάζοντες και να επιδιωχθεί με σχέδιο και επιμονή η παραγωγική και επιχειρηματική διασύνδεση του βόρειου τμήματος του Δήμου Χερσονήσου με την ενδοχώρα.

Συμπερασματικά, **κύριο διακύβευμα του αγροτικού τομέα** αποτελεί η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών προϊόντων μέσα από την εγγύηση της ποιότητας και της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων με όρους συνέπειας και υπεραξίας, η διασύνδεση της γεωργίας με τους άλλους δύο τομείς της τοπικής οικονομίας (μεταποίηση, τουρισμός), η ανάγκη οικοδόμησης ενός οικοσυστήματος για τη μετάβαση σε μια πιο ανταγωνιστική γεωργία (εκπαίδευση, συμβουλές, έρευνα), η

αντιμετώπιση του ελλείματος στην οργάνωση, ενίσχυση και εξέλιξη των αγροτών και η αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων και μηχανισμών προώθησης προϊόντων (τεχνολογική καινοτομία).

Ενδεικτικά Έργα:

- ☑ Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας.
- ☑ Εγγειοβελτιωτικά έργα (π.χ. εκσυγχρονισμός υπαρχόντων δικτύων άρδευσης και σχετικών υποστηρικτικών υποδομών, ανακαίνιση και αντικατάσταση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, εγκατάσταση υδρομετρητών, αποκατάσταση γεωτρήσεων).
- ☑ Αλλαγή τιμολογιακής πολιτικής στην άρδευση.
- ☑ Συνεργασία Δήμου Χερσονήσου με ΑΕΙ, ΤΕΙ, ιδρύματα, ινστιτούτα για τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την επιστημονική υποστήριξη των αγροτών.
- ☑ Ανάπτυξη συμβολιακής γεωργίας.
- ☑ Λειτουργία αγοράς αγροτών (farmers' market).
- ☑ Λειτουργία Δημοτικού Αγροτικού Γραφείου.

Μέτρο 2.2 → Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας

Η ενθάρρυνση - στήριξη της επιχειρηματικότητας είναι ένα πολυδιάστατο θέμα το οποίο απαιτεί συντονισμένες και εντατικές προσπάθειες από πολλές πλευρές, προκειμένου να υπάρξει θετικό αποτέλεσμα. Οποιαδήποτε όμως προσπάθεια για στήριξη της επιχειρηματικότητας και από οπουδήποτε και αν προέρχεται, πρέπει να γίνει με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον και με γνώμονα τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Εν προκειμένω, η επιχειρηματικότητα στην περιοχή της Δ.Ε. Επίσκοπης πρέπει να αντιμετωπιστεί με όρους «αγοράς» και συστηματικής αξιοποίησης του τοπικού παραγωγικού και κοινωνικού κεφαλαίου στους τομείς της αγροδιατροφής, της μεταποίησης μικρής κλίμακας, της διασύνδεσης τουρισμού – πολιτισμού και εν γένει της οικοτεχνίας που εμφανίζουν μια αφεαυτού δυναμική διάχυσης σε όλη την περιοχή.

Ταυτόχρονα, επιδίωξη αποτελεί η στήριξη επαγγελματιών που ξεχωρίζουν για την αναγκαιότητά τους δεδομένου ότι εξυπηρετούν βασικές κοινωνικές και άλλες ανάγκες που σχετίζονται με την «καθημερινότητα» των κατοίκων. Προς αυτή την κατεύθυνση το συγκεκριμένο μέτρο στοχεύει να εντοπίσει/προσδιορίσει ένα πλαίσιο κινήτρων ικανό να προσελκύσει, να ενθαρρύνει και να στηρίξει το επιχειρηματικό/επενδυτικό ενδιαφέρον στην περιοχή.

Ενδεικτικά, η επιχειρηματικότητα στο εξής θα πρέπει να εστιάσει σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μεταποίηση, τα τοπικά προϊόντα – γαστρονομία και μικρές παραδοσιακές βιοτεχνίες – οικοτεχνίες, καθώς και δραστηριότητες επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης, κοινωνικές υπηρεσίες και επιχειρήσεις μικρής κλίμακας λιανεμπορίου όπως π.χ. υπηρεσίες γεωτεχνικών, λογιστών, εκμάθησης ξένων γλωσσών ή άλλη ειδική εκπαίδευση, ιατρικές – φαρμακευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες αθλητισμού, εστίασης, αναψυχής, κ.α.

Για την κάλυψη της ανάγκης προσέλκυσης τουριστικού ρεύματος από το παράκτιο τμήμα του Δήμου Χερσονήσου στην ευρύτερη περιοχή της Επισκοπής πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά και να υποδειχθούν επιχειρηματικές δραστηριότερες ικανές να καλύπτουν τις ανάγκες των επισκεπτών (ταβέρνες, καφενεία, μικρά καταλύματα, παντοπωλεία) ή άλλες που να δημιουργούν εμπειρίες (π.χ. ιππασία, ποδηλασία, περιηγήσεις, θεματικά καλλιτεχνικά εργαστήρια, κ.α.). Άλλωστε, η (νέα) λογική του τουριστικού προϊόντος μετατοπίζεται σταδιακά, αλλά σταθερά από το «κατάλυμα» στη «δραστηριότητα». Πρόκειται για μια πρόκληση – ευκαιρία που μπορεί με τον κατάλληλο σχεδιασμό να αντιμετωπίσει και να φέρει σε βάθος χρόνου, σημαντικά οφέλη στην τοπική απασχόληση και οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό κρίσιμο σημείο αποτελεί το πώς το απόθεμα (τοπικό κεφάλαιο) της περιοχής θα αξιοποιηθεί και θα υπηρετήσει βιώσιμα και διαχρονικά το τουριστικό προϊόν.

Παράλληλα, υπάρχει πρόσφορο έδαφος για δημιουργία επιχειρήσεων στήριξης του τομέα διαμονής, εστίασης και αναψυχής ο οποίος είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στο παράκτιο μέτωπο του Δήμου Χερσονήσου (π.χ. υπηρεσίες καθαρισμού, υπηρεσίες συντήρησης βλαβών).

Επιπλέον και δεδομένου ότι στη Δ.Ε. Επισκοπής υπάρχει σημαντικός αριθμός ανενεργών δημοτικών κτιρίων, είναι βάσιμη η προοπτική συνδυαστικής αξιοποίησής τους και εφικτή και βιώσιμη η λειτουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης που θα αναλάβει τη διαχείριση και τη λειτουργία τους με δράσεις που εξυπηρετούν υπαρκτές ανάγκες και τάσεις.

Στο πλαίσιο όλων των παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη ότι σήμερα στην περιοχή επικρατεί παραγωγική ύφεση και μειωμένο επιχειρηματικό ενδιαφέρον κρίνεται αναγκαία η σύσταση και λειτουργία, όπως αναφέρθηκε και στο μέτρο 2.1, Δημοτικού Αγροτικού Γραφείου που θα προσφέρει υπηρεσίες ενημέρωσης, συμβουλευτικής, αλλά και επιμόρφωσης, εμπύχωσης, διαμεσολάβησης και εν γένει στήριξης σε αγρότες, ανέργους, υφιστάμενους, αλλά και εν δυνάμει επιχειρηματίες.

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας σημαντική πρόκληση αποτελεί η αλλαγή της μέχρι σήμερα επιχειρηματικής κουλτούρας που διακρίνεται από τη μεμονωμένη δράση, την απαισιοδοξία, την παραίτηση και την έντονη εσωστρέφεια. Στην περιοχή δεν υπάρχουν συλλογικά σχήματα και δομές συνεργασίας όπως π.χ. ομάδες παραγωγών, επιχειρηματικά δίκτυα, ΚοινΣεπ κ.α. Υπάρχει όμως ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επισκοπής και ο Σύλλογος Γυναικών Επισκοπής «Εργάνη» που αποτελούν ξεχωριστό παράδειγμα αποτελεσματικής δράσης και εξωστρέφειας και έχουν να επιδείξουν αξιόλογο έργο. Η ανάπτυξη συνεργασιών παραγωγών ή επιχειρήσεων μπορεί να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες των μικρών και λιγοστών επιχειρήσεων της ενδοχώρας ενισχύοντας τη βιωσιμότητά τους. Στην κατεύθυνση αυτή λοιπόν, η οργανωσιακή καινοτομία αποτελεί ζητούμενο με τη συνεργασία των επαγγελματιών τουρισμού, αναψυχής, μεταποίησης, οικοτεχνίας και την ένταξή τους σε Σύμφωνα Συνεργασίας με τη στήριξη του Δήμου και την καθοδήγηση της επιστημονικής κοινότητας.

Ενδεικτικά αναφέρεται στον αγροτικό τομέα η ανάγκη δημιουργίας μιας ομάδας παραγωγών η οποία θα εστιάσει στην αύξηση της αξίας μέσω συλλογικών δράσεων όπως π.χ. η υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας, η προώθηση της «μικρής βιοτεχνίας», η συνεργασία με μεταποιητές και η προώθηση των προϊόντων στις αγορές μέσω της

δημιουργίας «Καλάθι Προϊόντων Επισκοπής», έννοια και πρακτική η οποία απαιτεί μελέτη και σχεδιασμό για τον τρόπο οργάνωσης, λειτουργίας και προώθησης στην τοπική και ευρύτερη αγορά.

Ακόμη, μπορεί να διερευνηθεί η προοπτική δημιουργίας ΚοινΣεπ στον τομέα του πολιτισμού, του τουρισμού, κ.α.

Ενδεικτικά έργα:

- ☑ Ενίσχυση λειτουργίας υφιστάμενων συλλογικών σχημάτων (συνεταιρισμοί, οργανώσεις παραγωγών, σύλλογοι)
- ☑ Διερεύνηση δυνατότητας σύστασης δικτύου επιχειρήσεων (π.χ. cluster αγροδιατροφής, τουρισμού, πολιτισμού, δημιουργικών βιοτεχνιών)
- ☑ Δημιουργία Ομάδας Παραγωγών
- ☑ Υιοθέτηση και δημιουργία brand name «Καλάθι προϊόντων Επισκοπής»

Άξονας Προτεραιότητας #3**Φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο**

Ο συγκεκριμένος άξονας προτεραιότητας αποσκοπεί στη διατήρηση, ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση των αξιόλογων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής ως μέσων και ενεργών συστατικών της τοπικής ταυτότητας και εικόνας που μέχρι σήμερα παραμένουν σε αργούσα - λανθάνουσα δυναμική και με απώτερο στόχο και μεθόδευση, η περαιτέρω ανάπτυξη να προέλθει (κυρίως) από ενδογενείς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.

Στο πλαίσιο αυτό και δεδομένου ότι η ΔΕ Επισκοπής διαθέτει σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο (βυζαντινές εκκλησίες, μεσαιωνικά πατητήρια, κ.α.) ζητούμενο αποτελεί η διασύνδεση - συνλειτουργία των εν λόγω πόρων, ώστε να διαμορφωθούν «πυρήνες - θύλακες» ενδιαφέροντος μέσω των οποίων η περιοχή θα ενισχύσει το τρίπτυχο ταυτότητα - φήμη - ελκυστικότητα και θα διαμορφώσει ένα νέο προϊόν που θα καλύπτει τη ζήτηση και θα περιλαμβάνει : εκπαιδευτικά προγράμματα, τουρισμό Σαββατοκύριακου, τουρισμό εμπειριών, κ.α. αποσπώντας έτσι μερίδιο από την τουριστική κίνηση του παράκτιου μετώπου και στηρίζοντας την τουριστική στρατηγική του Δήμου για διαφοροποίηση και εμπλουτισμό του παραλιακού τουριστικού προϊόντος «ήλιος και θάλασσα».

Μέτρο 3.1 → Προστασία, ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση φυσικών πόρων

Το φυσικό τοπίο της περιοχής συνιστά ένα συγκριτικό πλεονέκτημα το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί στην προσπάθεια ανάδειξης της Δ.Ε. Επισκοπής ως περιαστικού πυρήνα επίσκεψης, περιήγησης, δραστηριότητας και αναψυχής για τους κατοίκους των γειτονικών περιοχών και κυρίως του Πολεοδομικού Συγκροτήματος του Ηρακλείου.

Στην κατεύθυνση αυτή, το μέτρο αφορά στη διατήρηση, προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη των φυσικών πόρων της περιοχής και την ένταξή τους στη ζωή των κατοίκων και των επισκεπτών μέσα από οργανωμένα εμπειρικά προϊόντα -προτάσεις με χωρική και χρονική αλληλουχία.

Προτεραιότητα αποτελεί η διατήρηση, αναβάθμιση και ανάδειξη χώρων, σημείων, και τοπίων ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος. Σημαντική πρόκληση εξακολουθεί να αποτελεί η αξιοποίηση φυσικών χώρων και τόπων όπως π.χ. του Φαραγγιού του Καρτερού στο οποίο έχουν δαπανηθεί ιδιαίτερα μεγάλα ποσά στο παρελθόν ωστόσο, για να καταστεί επισκέψιμο με όρους ασφάλειας είναι αναγκαίο να διερευνηθεί ο μηχανισμός που θα αναλάβει τη συντήρηση, λειτουργία και τη διαχείρισή του σε συνεργασία με τους όμορους Δήμους.

Ενδεικτικά έργα:

- ☑ Βελτιωτικές παρεμβάσεις στο αλσύλλιο «Βουνάρι» και «Τουπάκι»
- ☑ Συντήρηση και αξιοποίηση πάρκου «Παναγιωτάκη»
- ☑ Δημιουργία στάσεων θέας/παρατήρησης
- ☑ Δράσεις πυροπροστασίας
- ☑ Σήμανση σημείων φυσικού ενδιαφέροντος
- ☑ Διαδημοτική συνεργασία για τη διαχείριση του φαραγγιού Καρτερού
- ☑ Δημιουργία Ανοικτού – Περιβαλλοντικού Πάρκου
- ☑ Δημιουργία Επιδεικτικού Αγρού σε δημοτική έκταση 25 στρεμμάτων

Μέτρο 3.2 → Διαχείριση πολιτιστικών πόρων και ένταξή τους στην τοπική ανάπτυξη

Είναι βέβαιο ότι, ο πολιτισμός είναι ένας στρατηγικός τομέας και εξ ορισμού είναι ο τομέας που μπορεί να αναβαθμίσει και να εξελίξει την ποιότητα της κοινωνικής ζωής και να συνεισφέρει τόσο στην παραγωγή νέας κουλτούρας, όσο και στην τοπική ανάπτυξη ευρύτερα.

Στον τομέα λοιπόν του πολιτισμού, το διακύβευμα εστιάζει στην ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στη διαδικασία οικοδόμησης μιας νέας ανταγωνιστικής εικόνας και προοπτικής για την περιοχή της Δ.Ε. Επισκοπής χωρίς να απειλούνται τα υλικά ή/και άυλα συστατικά της.

Ειδικότερα, το μέτρο αφορά στην αναβάθμιση και ήπια αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων και ανενεργών υποδομών δημιουργώντας ένα νέο και βιώσιμο πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας τους. Η λογική της αποσπασματικής, σημειακής, αποσπασματικής και ασύνδετης αξιοποίησης πολιτιστικών πόρων δεν έχει φέρει

ουσιαστικό αποτέλεσμα και γι' αυτό το ενδιαφέρον εστιάζεται σε ένα ολιστικό σχέδιο διαχείρισης του πολιτισμικού πλούτου της περιοχής (διασύνδεση του συνόλου των πόρων). Στην κατεύθυνση αυτή οι τοπικοί φορείς (πολιτιστικοί σύλλογοι) πρέπει να συμμετέχουν ενεργά (δια της δράσης και όχι δια της εκπροσώπησης) διαμορφώνοντας βιώσιμες μορφές συνεργασίας για τη διαχείριση του πολιτιστικού κεφαλαίου (π.χ. δίκτυο πολιτιστικών συλλόγων υπό τη μορφή άτυπης συνεργασίας ή με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου Συνεργασίας ως μέσο οργάνωσης και δράσης). Έχει άλλωστε αποδειχτεί πολλάκις ότι τροχοπέδη στην αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών είναι η απουσία μηχανισμών λειτουργίας, διαχείρισης και διατήρησης.

Ούτως ή άλλως βασική επιδίωξη είναι το πολιτιστικό «κεφάλαιο» να διασυνδεθεί με την τοπική οικονομία ενισχύοντας το επιχειρηματικό οικοσύστημα της περιοχής και δημιουργώντας θύλακες ελκυστικότητας για την αύξηση της επισκεψιμότητάς της.

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μέτρου επιδιώκονται στοχευμένες δράσεις αφενός αποκατάστασης και ανάδειξης υφιστάμενων πολιτιστικών υποδομών και αφετέρου, αποπεράτωσης και επανάχρησης δημοτικών κτισμάτων για τη φιλοξενία δράσεων πολιτισμού και δημιουργικής έκφρασης (αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας για πολιτιστικούς σκοπούς). Σημειώνεται ότι στο εγγύς και απώτερο παρελθόν πολλές προσπάθειες επιχειρήθηκαν για τη δημιουργία ανάλογων υποδομών που δυστυχώς σχεδόν στο σύνολό τους δε λειτούργησαν. Αυτές οι περιπτώσεις πρέπει υπό ένα ενιαίο σχεδιασμό, να αξιοποιηθούν με χρήσεις και δράσεις πολιτιστικού περιεχομένου αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα και το πλαίσιο ζωής των κατοίκων.

Για να είναι επιτυχημένη μια τέτοια προσπάθεια πέραν των γενικών κατευθύνσεων, απαιτείται η εκπόνηση ενός master plan στο οποίο θα εντοπιστούν και θα αξιολογηθούν οι πόροι αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, θα προταθούν τρόποι επανάχρησης και ανάδειξής τους, ενώ θα προσδιοριστούν τα οφέλη και τα μέσα της αξιοποίησής τους, όπως και ο μηχανισμός διαχείρισης και λειτουργίας τους κατά κύριο λόγο.

Ακόμη το μέτρο επιδιώκει να θέσει την πολιτιστική κληρονομιά στο επίκεντρο της τοπικής ανάπτυξης μέσα από τη διαρκή εκπαίδευση, τη διαμόρφωση και παγιοποίηση

της άποψης ότι η περιοχή της Επισκοπής είναι ένας περιαστικός προορισμός εύκολα προσβάσιμος με έντονο πολιτιστικό προσανατολισμό και προφίλ, και με πολιτιστικές εκδηλώσεις και δράσεις υπερτοπικής εμβέλειας με έμφαση στα τοπικά αγροδιατροφικά προϊόντα και τη γαστρονομία.

Τέλος, το μέτρο προωθεί δράσεις ανάδειξης και προβολής των πολιτιστικών πόρων της περιοχής με κεντρική στόχευση την ενίσχυση της φήμης και της εξωστρέφειά της.

Ενδεικτικές δράσεις:

- Εκπόνηση σχεδίου δράσης (master plan) για την αξιοποίηση και διαχείριση του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής και των ανενεργών δημοτικών κτισμάτων.
- Σύσταση άτυπου δικτύου πολιτιστικών συλλόγων.
- Θεσμοθέτηση Φεστιβάλ Γαστρονομίας.
- Σήμανση και προβολή πολιτιστικών πόρων και μνημείων με τη χρήση νέων τεχνολογιών.
- Δημιουργία και λειτουργία «Σπίτι του Οίνου» στο Καινούριο Χωριό.
- Δημιουργία και λειτουργία «Κέντρου Γαστρονομίας» στα Αϊτάνια.

ΆΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ #4

Κοινωνική ανασυγκρότηση

Το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής είναι κατά βάση γηρασμένο, με χαμηλές δεξιότητες και μακριά από τις σύγχρονες πρακτικές και αντιλήψεις που προωθούν τις συνεργασίες, το συμμετοχικό σχεδιασμό, το καινοτόμο επιχειρείν, κλπ.

Τα προηγούμενα διαπιστώθηκαν τόσο κατά τη διαδικασία των διαβουλεύσεων, όσο και από την έρευνα πεδίου γεγονός που αναδεικνύει έντονα την ανάγκη κοινωνικής ανασυγκρότησης, ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και πέρασμα σε νέες λογικές, ικανές να οικοδομήσουν ένα καλύτερο μέλλον για την περιοχή με βάσιμες προοπτικές.

Στην κατεύθυνση αυτή απαιτούνται συστηματικές ενέργειες εμπύχωσης, τόνωσης της αυτοπεποίθησης, ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε τοπικές πρωτοβουλίες και

δρώμενα, ενίσχυσης των γνώσεων και των δεξιοτήτων, παρότρυνσης και υιοθέτηση νέων πρακτικών σε τοπικά θέματα, ανάπτυξης της λογικής των συνεργασιών και του εθελοντισμού κλπ.

Μέτρο 4.1 → Ενημέρωση – Επιμόρφωση – Ευαισθητοποίηση

Η γνώση και τα υψηλής εκπαίδευσης άτομα αποτελούν τη βασική κινητήρια δύναμη για την τοπική, περιφερειακή ανάπτυξη και την καινοτομία (Lucas 1988, Romer 1990, Glaeser 2004, Florida 2002a, 2005a).

Το ανθρώπινο δυναμικό μιας περιοχής παίζει εκ των πραγμάτων τον πλέον καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξή της, καθώς μεταφέρει ή υποδέχεται τη γνώση, δημιουργεί ευκαιρίες, ανταλλάσσει πληροφορίες με το άμεσο περιβάλλον του (άτομα, φορείς και επιχειρήσεις) και εν το συνόλω βοηθά την τοπική κοινωνία να εξελιχθεί και να προοδεύσει.

Για την επίτευξη του νέου αναπτυξιακού οράματος της Δ.Ε. Επισκοπής και των στόχων που τίθενται από το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι αναγκαία η μεταφορά γνώσεων και πληροφοριών, η ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων μέσα από διαρκή και χωρίς αποκλεισμούς ενσωμάτωση και μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης και στη δια βίου μάθηση.

Το μέτρο κατά συνέπεια στοχεύει στην απόκτηση δεξιοτήτων και σε ενέργειες επίδειξης και ενημέρωσης, με στόχο την επιμόρφωση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής.

Στην κατεύθυνση αυτή θα βοηθήσει η λειτουργία ενός μηχανισμού συστηματικής και στοχευμένης υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας μέσα από την παροχή πληροφόρησης, ενημέρωσης, ενθάρρυνσης, συμβουλευτικής αλλά και διαρκούς επιμόρφωσης.

Για την ενθάρρυνση των κατοίκων, την τόνωση της αυτοπεποίθησής τους, και την ενεργοποίηση της τοπικής κοινωνίας, παραγωγικής δομής και επιχειρηματικότητας,

το μέτρο υποδεικνύει τη δημιουργία μιας άτυπης ομάδας δύο – τριών εθελοντών που μένουν ή κατάγονται από την περιοχή (άτομα δυναμικά, κοινής αποδοχής) για να λειτουργήσουν ως υποστηρικτές του Προγράμματος, ως αναμεταδότες του οράματος και των στόχων του, ως «μέντορες» και αποδεκτά πρόσωπα, ικανά να πείσουν τους κατοίκους να πιστέψουν στις ικανότητές τους και κυρίως στις δυνατότητες και προοπτικές της περιοχής και να κινητοποιήσουν εν τέλει την τοπική κοινωνία, ώστε το όραμα από τη θεωρία να περάσει στην πράξη.

Στο πεδίο της επιμόρφωσης ενηλίκων προτεραιότητα αποτελούν οι απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα (κύρια απασχόληση στην περιοχή), καθώς ο στόχος της αναδιάταξης του πρωτογενή τομέα και η μετάβασή του σε μια πιο ανταγωνιστική γεωργία με προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και νέες δυναμικές καλλιέργειες απαιτεί την απόκτηση αντίστοιχων γνώσεων και δεξιοτήτων.

Μόνο μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μπορούν να εισαχθούν καινοτομίες και να επιτευχθεί αναδιάρθρωση της τοπικής παραγωγικής βάσης. Επιπλέον, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού υποστηρίζει την ανάπτυξη νέων πεδίων επιχειρηματικότητας στην περιοχή απαντώντας ταυτόχρονα στο πρόβλημα των ευκαιριών απασχόλησης εκτός γεωργικού τομέα.

Στη λογική αυτή για τους ανέργους και τους εν δυνάμει επιχειρηματίες προβλέπονται κύκλοι σεμιναρίων, ομιλιών και άλλων ενεργειών σχετικών με ευκαιρίες αυτοαπασχόλησης και μικρής κλίμακας επιχειρηματικότητας σε νέους δυναμικούς τομείς (π.χ. κοινωνική οικονομία, επιχειρήσεις υποστήριξης τουριστικού τομέα, κ.α.), ενώ για υφιστάμενες επιχειρήσεις επιμόρφωση σε θέματα συνεργασιών, δικτυώσεων, μεθόδων ενίσχυσης της αξίας των προϊόντων και της προώθησής τους στην αγορά, κ.α.

Ενδεικτικά έργα:

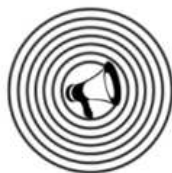
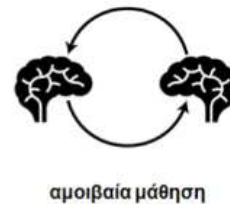
- Λειτουργία Δημοτικού Αγροτικού Γραφείου
- Λειτουργία Ομάδας Εμπυχωτών, Επιμορφωτών, Μεντόρων
- Μνημόνιο Συνεργασίας Δήμου, Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Τοπικών Φορέων
- Λειτουργία θερμοκοιτίδας τοπικών επιστημόνων

☑ Λειτουργία εργαστηρίου τοπικής καινοτομίας και γνώσης

Μέτρο 4.2 → Στήριξη της τοπικής διακυβέρνησης

Θεμέλιος λίθος για την επιτυχία του εγχειρήματος βιώσιμης ανάπτυξης της ΔΕ Επισκοπής είναι η ενεργός συμμετοχή και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας και η αλλαγή του τρόπου συμμετοχής στα κοινά και κατ' επέκταση της επίλυσης τοπικών θεμάτων η οποία πρέπει να περάσει στην ευθύνη και τη διαχείριση των ίδιων των κατοίκων μέσα από τη συνεργασία και συμπόρευση με τα θεσμικά όργανα και την ίδια την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενισχύοντας την άποψη :

...Συμμετέχοντας στο σχεδιασμό, αυτόματα αναπτύσσεται η αίσθηση του ανήκειν, αλλά και η ευθύνη και η δέσμευση για την υλοποίηση και την εξέλιξη του Προγράμματος με γνώμονα το κοινό συμφέρον...

Σε πρώτη φάση, το μέτρο αποβλέπει στην ανάδειξη και ενίσχυση του ρόλου και της σημασίας της συμμετοχικής διαδικασίας και προς την κατεύθυνση αυτή, προβλέπονται συνεχείς διεργασίες και διαβουλεύσεις σε όλα τα επίπεδα και τους τομείς μεταξύ των διαφόρων εμπλεκομένων στο Πρόγραμμα (τοπική αυτοδιοίκηση, κάτοικοι, επαγγελματίες, φορείς, εκπαιδευτική και επιστημονική κοινότητα) προκειμένου να καταστεί απόλυτα κατανοητό το σχέδιο και να συζητηθεί, κριθεί, υιοθετηθεί και σε περίπτωση που απαιτηθεί ακόμη και να αναθεωρηθεί, ώστε εν τέλει να εξασφαλιστεί μια κατ' αρχήν συμφωνία (συμφωνία-πλαίσιο) με τη δέσμευση ότι όλοι θα συμπράξουν και θα συνενώσουν τις δυνάμεις τους για την υλοποίησή του. Η μέγιστη

δυνατή συμμετοχή σε αυτές τις διεργασίες θα αποτελέσει τη βάση της επιτυχίας του εγχειρήματος, αλλά και τη δεξαμενή άντλησης ιδεών, απόψεων, θέσεων αλλά και εθελοντικής συμμετοχής και προσφοράς από το τοπικό ανθρώπινο δυναμικό, του οποίου η συνεισφορά και η εμπλοκή θα αποδειχθεί εκ των πραγμάτων πολύτιμη και τεράστια σε μέγεθος και σημασία.

Το συγκεκριμένο μέτρο προωθεί τη συνέργεια και συνεργασία τόσο εντός της περιοχής σε αυτοδιοικητικό, παραγωγικό, επιχειρηματικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο, όσο και εκτός περιοχής στο Δήμο Χερσονήσου, με γειτονικούς Δήμους, την Περιφέρεια, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, φορείς και συλλογικά σχήματα για να λειτουργήσουν όλοι μαζί συνδυαστικά και αθροιστικά προς την όλη αυτή αναπτυξιακή προσπάθεια, να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα προς το κοινό όφελος και να χαράξουν νέες προοπτικές για το μέλλον.

Η συνεργασία μεταξύ όλων αυτών των επιπέδων (πολυεταιρική συνεργασία) θα συμβάλλει στη βελτίωση της τοπικής διακυβέρνησης επιτυγχάνοντας έτσι καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το σήμερα.

Συνέχεια των παραπάνω, θα είναι με απόλυτη βεβαιότητα ωφέλιμος ένας υποστηρικτικός μηχανισμός διαχείρισης και παρακολούθησης του Προγράμματος (σε άτυπη πάντα μορφή) ο οποίος θα έχει το ρόλο του τοπικού συντονιστή, σε απόλυτη συνεννόηση και συνεργασία με τη Δημοτική Αρχή, τα υπηρεσιακά στελέχη του Δήμου, τα τοπικά συμβούλια, τους συλλόγους, τους φορείς, τους επαγγελματίες και τους κατοίκους, εις τρόπον ώστε αφενός ο σχεδιασμός να λάβει ευκολότερα σάρκα και οστά και αφετέρου, η πρωτοβουλία και προσπάθεια του Δήμου να τύχει στήριξης και διευκόλυνσης σε ότι αφορά το ρόλο και τις αρμοδιότητες του.

Η Τοπική Ομάδα Συντονισμού θα είναι ολιγομελής (το πολύ 5 μέλη) και θα απαρτίζεται από άτομα με εμπειρία σε θέματα τοπικής ανάπτυξης, επιχειρηματικότητας, αγροτικής παραγωγής, εκπαίδευσης, διοίκησης, καινοτομίας, νέων τεχνολογιών και άλλων συναφών επιστημονικών και επαγγελματικών πεδίων.

Η Τοπική Ομάδα Συντονισμού θα στηρίζεται εκ των πραγμάτων στην εθελοντική εργασία, θα έχει γνωμοδοτικό ρόλο και ως βασική αποστολή θα έχει να λειτουργήσει υποστηρικτικά προς την τοπική κοινωνία, την επιχειρηματικότητα, το τοπικό γίγνεσθαι και επικουρικά προς τη Δημοτική Αρχή, αθροίζοντας δυνάμεις και συντονίζοντας, κατευθύνοντας, υποστηρίζοντας και ενίοτε πιέζοντας προς κάθε κατεύθυνση και κυρίως προς την επανεκκίνηση της περιοχής.

Η Τοπική Ομάδα Συντονισμού, όπως προαναφέρθηκε, θα έχει άτυπο χαρακτήρα, μπορεί όμως να λειτουργεί και στη βάση συμφωνημένου κανονιστικού πλαισίου ως τοποτηρητής της όλης προσπάθειας (τοπικός συντονιστής). Στο πλαίσιο της λειτουργίας, τα μέλη μπορούν να συγκροτούν ομάδες εργασίας, να διοργανώνουν συναντήσεις και ενημερωτικές εκδηλώσεις, να παίρνουν πρωτοβουλίες για το σχεδιασμό και την ωρίμανση έργων και δράσεων, να εισηγούνται για τοπικά θέματα (προς ή/και σε συνεργασία με τα Τοπικά Συμβούλια) στη Δημοτική Αρχή, καθώς και να γνωμοδοτούν ή να παίρνουν θέση επί τοπικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών θεμάτων. Η Τοπική Ομάδα Συντονισμού θα λειτουργεί και προς την κατεύθυνση καλλιέργειας, προετοιμασίας, κατανόησης και αντιμετώπισης ιδιαίτερων προβλημάτων, αλλά και σχέσεων εμπιστοσύνης με την τοπική κοινωνία και τα τοπικά συμβούλια, καθώς και προς την επίτευξη συνεργασίας με επιστημονικούς και άλλους φορείς για μελέτη, κατάρτιση, επιμόρφωση, εκπαίδευση, ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων, εμπλεκομένων ή ωφελούμενων της περιοχής.

Εν κατακλείδι, η Τοπική Ομάδα Συντονισμού εκτιμάται ότι θα διαδραματίσει κεντροβαρικό και καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία που σχεδιάστηκε και προτείνεται στο παρόν Πρόγραμμα και συνεπώς πρέπει να αντιμετωπισθεί με τη δέουσα σοβαρότητα και προσοχή και εφόσον συμφωνηθεί και γίνει αποδεκτή, να βρεθούν τα κατάλληλα πρόσωπα που θα τη στελεχώσουν. Παράλληλα και κύρια θα πρέπει να δοθεί η αναγκαία στήριξη από όλες τις πλευρές, ώστε να αποδώσει και να μακροημερεύσει.

Ενδεικτικά έργα:

- Λειτουργία Τοπικής Ομάδας Συντονισμού

Τελική Πρόταση

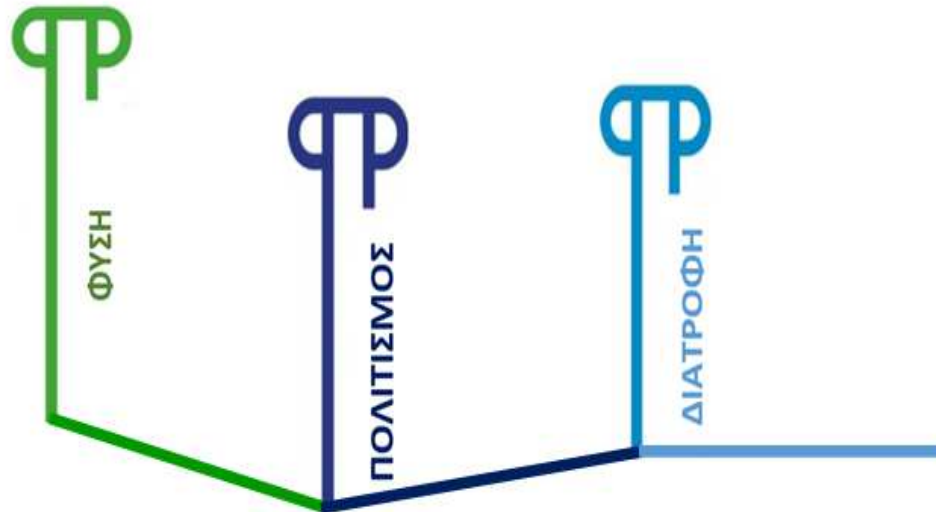
Αξιολογώντας και αξιοποιώντας όλα τα ευρήματα, διαπιστώσεις, δεδομένα, θέσεις, απόψεις, υποδείξεις, προτάσεις και συμπεράσματα που αφορούν το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης, καταλήγουμε στην τελική πρόταση η οποία αφορά /εστιάζει στο όραμα για μια «Ανοικτή Πόλη /Πύλη στο Μέλλον» όπου έχουν το δικό τους ξεχωριστό ρόλο τόσο η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμος, Τοπικά Συμβούλια), όσο και οι συλλογικοί φορείς, οι επαγγελματίες, οι παραγωγοί, οι αυτοαπασχολούμενοι και κυρίως οι κάτοικοι της Δημοτικής Ενότητας Επισκοπής.

Ο στόχος εκ των πραγμάτων είναι κοινός, επίτονος και χρονοβόρος, αφορά όμως την αλλαγή της μέχρι σήμερα κατάστασης και τη μετεξέλιξη της περιοχής σε μια “ανοικτή αγροτική πόλη” με δραστηριότητες, υπηρεσίες, και προϊόντα που θα δημιουργήσουν νέα δεδομένα, θέσεις εργασίας, προσέλκυση νέων κατοίκων και συγκράτηση του νέου πληθυσμού.

Η ανοικτή αυτή πόλη παράλληλα θα είναι και ένα ανοικτό μουσείο – πάρκο που θα προσφέρει μοναδικές εμπειρίες στους επισκέπτες με τα ιστορικά και θρησκευτικά της μνημεία, τους ιδιαίτερους οικισμούς, τα τοπία, τις διαδρομές στη φύση, τις γαστρονομικές απολαύσεις, τα εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα από βιοτεχνίες – οικοτεχνίες και παραγωγούς δημιουργώντας έτσι μια ευδιάκριτη χωρική ενότητα στον τοπικό και περιφερειακό χάρτη.

Συνεπώς, η τελική πρόταση στηρίζεται εκ των πραγμάτων σε τρεις πυλώνες – βασικά γνωρίσματα και συγκριτικά πλεονεκτήματα – υπεραξίες της περιοχής, ήτοι : φύση – πολιτισμός – διατροφή τα οποία αποτελούν ταυτόχρονα και τα σημεία υπεροχής όχι μόνο εντός, αλλά και εκτός του Δήμου (περιφέρεια, χώρα) και ταυτόχρονα το πολύτιμο απόθεμα για την ίδια την περιοχή, τους κατοίκους και τις επόμενες γενιές.

ΠΥΛΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στη βάση λοιπόν του τρίπτυχου : φύση – πολιτισμός – διατροφή εντοπίζονται και προτείνονται τα έργα εμβληματικού χαρακτήρα τα οποία φιλοδοξούν να αλλάξουν το σημερινό status και να δρομολογήσουν νέα δεδομένα και καταστάσεις για την περιοχή.

Η λογική των εμβληματικών έργων αφορά στον εντοπισμό εκείνων των έργων – πρωτοβουλιών που άμεσα και βάσιμα θα συμβάλλουν σε ορατό και μετρήσιμο αποτέλεσμα και θα λειτουργήσουν τόσο ως πιλότοι σε σχέση με την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά τους, όσο και ως πυλώνες σε ότι αφορά την αναπτυξιακή πορεία και εξέλιξη της περιοχής.

Ειδικότερα:

ΠΥΛΩΝΑΣ 1 : φύση - παραγωγική δραστηριότητα

1.1 Μελέτη διερεύνησης νέων καλλιεργειών

Το περιεχόμενο της αφορά:

- α) μελέτη για νέες καλλιεργείες στην περιοχή της ΔΕ Επισκοπής
- β) πειραματικό στάδιο - εφαρμογή σε πρακτικό επίπεδο
- γ) κατάρτιση των αγροτών σε νέες καλλιεργείες

Στη μελέτη για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο παράγοντας άρδευση, καθώς οι υδροβόρες καλλιεργείες είναι επιβαρυντικές για το οικοσύστημα, όταν μάλιστα η κλιματική αλλαγή αναμένεται να μειώσει ακόμη περισσότερο τα υδατικά αποθέματα, ενώ ήδη η ανεπάρκεια αρδευτικών πόρων και το υψηλό κόστος αποτελούν κύρια προβλήματα των αγροτών της περιοχής. Επίσης θα πρέπει να διερευνηθεί η σύνδεση των νέων παραγόμενων προϊόντων με τη δυνατότητα μεταποίησή τους.

Η μελέτη στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης καλλιεργειών θα πρέπει να διερευνήσει και την δυνατότητα υιοθέτησης νέων καλλιεργειών που θα μπορούσαν να δώσουν ποιοτικά προϊόντα τα οποία στη συνέχεια να αναδειχθούν ως ΠΟΠ και ΠΓΕ. Σε όλες τις πλευρές που θα στρέψει το ενδιαφέρον της η μελέτη, πάντοτε θα διερευνά τις εμπορικές προοπτικές και τις δυνατότητες διάθεσης των νέων παραγόμενων προϊόντων και τη σύνδεση τους με τον τριτογενή τομέα και το τουριστικό προϊόν.

Με τη συμμετοχή ερευνητικών φορέων (π.χ. ΤΕΙ Κρήτης, ΜΑΙΧ, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, κ.α.) η μελέτη θα πρέπει να περάσει στο στάδιο της πιλοτικής εφαρμογής με τη δημιουργία πειραματικών καλλιεργειών, ώστε να διαπιστωθεί στην πράξη και σε πραγματικές συνθήκες ποιες καλλιεργείες και προϊόντα μπορούν να ευδοκιμήσουν στην περιοχή. Φυσικά το δεδομένο αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί με τις συνθήκες ζήτησης και προσφοράς που επικρατούν στην αγορά.

Η έκταση για τις πειραματικές αυτές καλλιεργείες μπορεί να παραχωρηθεί από το Δήμο Χερσονήσου.

Τέλος, αφού προσδιοριστούν και επιλεγούν οι κατάλληλες καλλιέργειες για την περιοχή στη συνέχεια θα υλοποιηθούν σεμινάρια επιμόρφωσης και κατάρτισης των αγροτών για τις νέες καλλιέργειες. Τα σεμινάρια αυτά θα είναι τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε πρακτικό επίπεδο στον αγρό με τις πειραματικές-εφαρμοστικές καλλιέργειες. Σημειώνεται ότι οι εκπαιδεύσεις θα πρέπει να περιοριστούν σε πυρήνες αγροτών που είναι δεκτικοί στην καινοτομία και στη δοκιμή των νέων καλλιεργειών.

Σημειώνεται ότι σε εθνικό επίπεδο έχουν κατά καιρούς γίνει προσπάθειες για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών ωστόσο ήταν αποσπασματικές και σε επίπεδο θεωρητικό χωρίς γεωργικό πειραματισμό και πρακτικές εφαρμογές και διάχυση της γνώσης προς τους άμεσα εμπλεκόμενους, τους αγρότες.

1.2 Αγροτικό Γραφείο Επισκοπής

Η σκοπιμότητα της δράσης πηγάζει από τα ευρήματα της διάγνωσης της υφιστάμενης κατάστασης ως προς το ανθρώπινο δυναμικό και δη τον απασχολούμενο πληθυσμό στον αγροτικό τομέα και την καταγεγραμμένη ανάγκη για ενημέρωση, συμβουλευτική, επιμόρφωση, αλλά και στήριξη.

Στην κατεύθυνση αυτή και στην προσπάθεια της επανάχρησης της γεωργικής γης και της βελτίωσης της αγροτικής επιχειρηματικότητας, αλλά και της οικοτεχνίας κρίνεται σκόπιμη και καθοριστική η λειτουργία δημοτικού γραφείου ενημέρωσης.

Το συγκεκριμένο γραφείο μπορεί να φιλοξενηθεί στις εγκαταστάσεις του πρώην Δημαρχείου Επισκοπής και να επανδρωθεί σε αρχικό στάδιο από έναν γεωτεχνικό επιστήμονα (γεωπόνο) τουλάχιστον.

Το Αγροτικό Γραφείο Επισκοπής θα παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές και υπηρεσίες που σχετίζονται με τον αγροτικό τομέα, τις αγροτικές καλλιέργειες, την αγροτική παραγωγή, τη μεταφορά καλών πρακτικών από άλλες περιοχές της Ελλάδας και του εξωτερικού κλπ. κάτι το οποίο δεν υφίσταται σήμερα παρά μόνο μέσα από ιδιωτικές υπηρεσίες επ' αμοιβή τις οποίες σημειωτέων πρέπει να αναζητήσουν οι αγρότες εκτός της περιοχής της Επισκοπής.

Παράλληλα, το γραφείο θα παρέχει ενημέρωση στον τοπικό πληθυσμό σχετικά με χρηματοδοτικές και επιχειρηματικές ευκαιρίες τόσο στον αγροτικό τομέα, όσο και σε άλλους τομείς. Ιδιαίτερα σημαντική θα είναι η προσφορά του γραφείου σε υπηρεσίες τεχνικής στήριξης ατόμων που θέλουν να καλλιεργήσουν ή να επενδύσουν υποστηρίζοντάς τους στην προσπάθεια αυτή.

Ο Γεωπόνος του γραφείου θα πραγματοποιεί κατά τακτά χρονικά διαστήματα επισκέψεις σε όλους τους οικισμούς προκειμένου να έχει απόλυτη γνώση των αναγκών και των προβλημάτων του αγροτικού πληθυσμού.

Παράλληλα με το ρόλο του Γραφείου ως μηχανισμού ενημέρωσης και υποστήριξης και σε συνεργασία με το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης του Δήμου Χερσονήσου, θα παρέχει εξειδικευμένη εκπαίδευση σε αγροτικά θέματα με κύκλους σεμιναρίων τα οποία θα προκύπτουν από διαγνωστική μελέτη του ίδιου του γραφείου. Ζητούμενο είναι να επέλθει εισροή νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας που θα συνεισφέρουν στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση της γεωργικής γης, στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων και συνακόλουθα στην προστιθέμενη αξία τους.

Στον τομέα της καλλιέργειας νέας νοοτροπίας και κουλτούρας στην περιοχή με προαγωγή νέων λογικών οργάνωσης που έχουν επίκεντρο τις συνεργασίες, τον εθελοντισμό, κ.α. αλλά και για την εμπύχωση τόσο του αγροτικού πληθυσμού, όσο και των υπόλοιπων κατοίκων θεωρείται σκόπιμη η συνεργασία του Γραφείου Ενημέρωσης και με το Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Συνοψίζοντας, το Αγροτικό Γραφείο Επισκοπής θα εστιάσει στα εξής :

- ✔ Υποστήριξη της οργάνωσης και διαχείρισης των τοπικών αγροτικών /θεμάτων της ΔΕ Επισκοπής.
- ✔ Πληροφόρηση – ενημέρωση – ευαισθητοποίηση των αγροτών (παραγωγή – συσκευασία – διάθεση).
- ✔ Ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας.
- ✔ Σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή.
- ✔ Προώθηση της νέας γνώσης.

- ☑ Συμμετοχή στη δομή διαχείρισης των υδατικών πόρων της περιοχής.
- ☑ Διοργάνωση διαλέξεων, ομιλιών, ημερίδων, ενημερώσεων, εκδηλώσεων, δρώμενων και διαγωνισμών.
- ☑ Υποστήριξη της οικοτεχνίας και της βιοτεχνίας.
- ☑ Υποστήριξη σε θέματα τοπικών σημάτων ποιότητας.
- ☑ Υποστήριξη της παραγωγικής διαδικασίας (κώδικας ορθής γεωργικής πρακτικής, βιολογική καλλιέργεια γης, επιδεικτικός αγρός).
- ☑ Ενημέρωση για τεχνολογικές, τεχνικές, οργανωσιακές καινοτομίες, με στόχο τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων.
- ☑ Στήριξη της οργάνωσης των παραγωγών, ευαισθητοποίηση – ενημέρωση για ομάδες παραγωγών, οργάνωσης παραγωγών και ΚΟΙΝΣΕΠ.
- ☑ Διαμεσολάβηση μεταξύ παραγωγών, επιχειρήσεων και καταναλωτών.
- ☑ Ενεργοποίηση – αξιοποίηση νέων επιστημόνων και νέων αγροτών.

ΠΥΛΩΝΑΣ 2 : πολιτισμός

2.1 Δημιουργία Περιβαλλοντικού - Πολιτιστικού Πάρκου

Η συγκεκριμένη δράση αφορά στη δημιουργία Περιβαλλοντικού - Πολιτιστικού Πάρκου με προσανατολισμό και εμβέλεια σε όλη τη ΔΕ Επισκοπής μέσω του οποίου επιδιώκεται:

- ☑ η ανάδειξη του τοπικού κεφαλαίου, με έμφαση στις φυσικές και στις πολιτιστικές θελκτικότητες ως πόροι επίσκεψης, περιήγησης και αναψυχής
- ☑ η δικτύωση του πολιτιστικού / ιστορικού στοιχείου με το φυσικό περιβάλλον
- ☑ η προσέλκυση επισκεπτών και η ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας
- ☑ η διατήρηση και αξιοποίηση των πόρων που θα προκαλέσουν όφελος τόσο για την τοπική κοινότητα, όσο και για την ευρύτερη περιοχή.

Το Πάρκο θα έχει ως σημείο αναφοράς το αναστηλωμένο κτίριο στη Γαλύφα. Παράλληλα, και για τις ανάγκες φιλοξενίας επιμέρους δραστηριοτήτων μπορεί να αξιοποιηθεί και το αναστηλωμένο κτίριο του δημοτικού σχολείου στο Καινούργιο Χωριό. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται θύλακες δραστηριοτήτων και ταυτόχρονα πυρήνες υποδοχής επισκεπτών σε διαφορετικά σημεία της περιοχής και της συνολικής έκτασης του «πάρκου».

Η συνολική δραστηριότητα αξιοποιεί τη δυναμική που απορρέει από:

- ☑ τις φυσικές θελκτικότητες της περιοχής (ενδεικτικά):
 - αλσύλλιο στη Γάλιπε
 - χώρος αναψυχής στο λόφο Τουπάκι
 - Ασπρακιανό φαράγγι - φαράγγι Καρτερού

- φαράγγι Αγίας Αναστασίας
 - γέφυρα Αϊτανίων
 - χώρος αναψυχής και πολλαπλών εκδηλώσεων στη Γαλίφα
 - πάρκο αναψυχής Επισκοπής
 - μοναδικό αγροτικό τοπίο
- ☑ το γεγονός ότι η Δ.Ε. Επισκοπής με τον ομώνυμο οικισμό της συμμετέχει, ως ιδρυτικό μέλος, στην πρωτοβουλία των ΟΤΑ της Κρήτης για τη δημιουργία της Ένωσης «Τα όμορφα Χωριά της Κρήτης».
- ☑ τις υπόλοιπες δραστηριότητες που προτείνονται και δημιουργούν μια νοητή διαδρομή πολλαπλών θεματικών που εξαπλώνεται σε όλη την έκταση της ΔΕ Επισκοπής. Στόχος είναι η διατήρηση του ενδιαφέροντος και η εμπειρία του επισκέπτη καθ' όλη της διάρκεια της παραμονής του στην περιοχή.

Το περιβαλλοντικό - πολιτιστικό πάρκο της Επισκοπής δρα ταυτόχρονα:

- ☑ ως πυρήνας τοπικών δράσεων
- ☑ ως κέντρο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης
- ☑ ως υποδομή υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών
- ☑ ως μέσο τοπικής προβολής.

Οι επιμέρους ενέργειες, συνθέτουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα της πρωτοβουλίας. Η ανάπτυξή τους πρέπει να δομηθεί σταδιακά, στο πλαίσιο ενός τριετούς σχεδιασμού, θέτοντας ως πρωταρχικό στόχο την ενεργοποίηση και την εμπλοκή του τοπικού πληθυσμού και σε δεύτερο επίπεδο το σταδιακό εμπλουτισμό ενεργειών που θα εξασφαλίσουν και τη βιωσιμότητα της όλης δραστηριότητας.

Δράσεις οι οποίες είναι αφενός αναγκαίες και αφετέρου, μπορούν να υποστηρίξουν τη λειτουργία του Περιβαλλοντικού - Πολιτιστικού Πάρκου είναι :

1. Περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση στον τοπικό πληθυσμό και σε επισκέπτες

Η δράση ακολουθεί τα σύγχρονα πρότυπα και εργαλεία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αναπτύσσοντας και εξελίσσοντας τις πρακτικές που εφαρμόζονται έως

σήμερα στη χώρα μας. Η συνήθης ομάδα στόχου «μαθητές και εκπαιδευτικοί» καλύπτεται από τις υφιστάμενες εποπτευόμενες δομές (Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή Κέντρα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία) του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Επομένως, η συγκεκριμένη ενέργεια θα πρέπει να υπερβεί το προφανές και να αναζητήσει νέους τρόπους προσέγγισης κοινού, η θετική ανταπόκριση του οποίου θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα χρησιμότητας, αλλά και βιωσιμότητας της εν λόγω ενέργειας. Στόχος σε κάθε περίπτωση παραμένει η ανάπτυξη του γνωστικού και αξιακού υπόβαθρου σχετικά με το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.

Οι δράσεις που θα αναπτυχθούν πρέπει:

- ☑ να στηρίζονται στις σύγχρονες πρακτικές της βιωματικής και συμμετοχικής μάθησης, σε πολύ-μεθοδικές προσεγγίσεις και στο μοντέλο της αγωγής υπαίθρου
- ☑ να προωθούν την επαφή του πολίτη με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και τη χειραφέτησή του στις αξίες της βιώσιμης ανάπτυξης
- ☑ να εκτιμούν το επίπεδο του επισκέπτη και την εξοικείωσή του με τις ιδιαιτερότητες και τους πόρους της περιοχής
- ☑ να στηρίζονται σε εργαλεία και μεθόδους που αποτελούν κατεξοχήν “πράσινα” πρότυπα (για παράδειγμα, το μήνυμα της μείωσης στην κατανάλωση χαρτιού ή το μήνυμα ότι ένα οικοσύστημα δε δημιουργεί σκουπίδια και τα πάντα ανακυκλώνονται)
- ☑ να περιλαμβάνουν την εκπαίδευση του επισκέπτη σε πρακτικές μεθόδους και συμπεριφορές που μπορεί να εφαρμόσει στην καθημερινότητά του, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από το τοπικό επίπεδο και προβάλλοντας τη δύναμη και την ευθύνη κάθε ατόμου να επηρεάσει θετικά στις αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο
- ☑ να προωθούν την ενημέρωση και εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού, ειδικότερα των τοπικών παραγωγών με στόχο την αντιμετώπιση των κρίσιμων περιβαλλοντικών ζητημάτων σε τοπικό επίπεδο
- ☑ να έχουν έναν ψυχαγωγικό χαρακτήρα, πέρα από τον καθαρά ενημερωτικό με διάφορα εργαστήρια και δρώμενα

- ☑ να εστιάζουν και να προωθούν συγκεκριμένες θεματικές εκπαιδευτικές - ψυχαγωγικές ενότητες ανά περιόδους, οι οποίες πιθανά να αφορούν και πιο εξειδικευμένους τομείς δράσεων.

II. Εθελοντικά προγράμματα για νέους, με θέμα το περιβάλλον

Η πληθυσμιακή ομάδα των νέων είναι ιδιαίτερα δεκτική ως προς την ανάληψη δράσεων εθελοντισμού. Ολοένα και αυξανόμενος είναι ο αριθμός των νέων που αναζητούν τρόπους συμμετοχής στα κοινά, βήμα έκφρασης της ανησυχίας και του προβληματισμού τους για τις τοπικές εξελίξεις και διεκδίκησης μιας περισσότερο ποιοτικής ζωής. Ο εθελοντισμός αποτελεί παράλληλα το μέσο για δραστηριοποίηση στον ελεύθερο χρόνο, για γνωριμία με άτομα που έχουν κοινά ενδιαφέροντα, για προσωπική ανάπτυξη και αναζήτηση, ενώ αρκετοί είναι εκείνοι που τον κατατάσσουν στα πλεονεκτήματα για τη μελλοντική τους καριέρα.

Εθελοντές
για το
Περιβάλλον

Επομένως, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στους νέους και τις νέες της περιοχής, οι οποίοι φαίνεται να ανταποκρίνονται με αμεσότητα και ενθουσιασμό σε κάθε κάλεσμα για κινητοποίηση και εθελοντική δράση με στόχο την ανάδειξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι σύγχρονες εθνικές και διεθνείς πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης ενσωματώνουν την αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού της τοπικής κοινωνίας και θέτουν στο επίκεντρο την ευθύνη και τη συμμετοχικότητα του πολίτη.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι δράσεις που θα αναπτυχθούν πρέπει:

- ☑ να στοχεύουν στην ανάπτυξη ευαισθητοποιημένων και ενεργών κατοίκων και πολιτών σε θέματα διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος
- ☑ να στοχεύουν στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των νέων και στη συμμετοχική λήψη αποφάσεων
- ☑ να περιλαμβάνουν κίνητρα συμμετοχής (πρωτοβουλίες Δήμου και Τοπικών Συμβουλίων, γνωριμία με νέα άτομα, ψυχαγωγία, αθλητισμός, κ.λπ.) και να ενθαρρύνει / ενισχύει τις ατομικές και συλλογικές πρωτοβουλίες

- ☑ να αξιοποιούν τις ευκαιρίες και τα προγράμματα ανταλλαγής νέων από άλλες περιοχές και χώρες του εξωτερικού (Erasmus, κ.α.)
- ☑ να προωθούν τις δικτυώσεις και συνεργασίες με φορείς έρευνας, εκπαιδευτικά ιδρύματα, μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.λπ. με στόχο τη μεταφορά και εφαρμογή καινοτόμων φιλοπεριβαλλοντικών μεθόδων και πρακτικών
- ☑ να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν νέους της περιοχής οι οποίοι θα προχωρήσουν στη σύσταση μιας ή και περισσότερων κοινωνικών επιχειρήσεων με αντικείμενο την ανάληψη της διαχείρισης δράσεων περιβαλλοντικού και πολιτιστικού χαρακτήρα.

Σκοπός των πρωτοβουλιών αυτών είναι η ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα εθελοντισμού και προστασίας του περιβάλλοντος και η ενεργοποίησή τους για την ανάληψη δράσεων προς αυτή την κατεύθυνση.

Η υλοποίηση της εν λόγω δράσης θα υποστηριχθεί από την ομάδα διοίκησης του έργου «Χάρτα του Δήμου Χερσονήσου για τον εθελοντισμό».

III. Διοργάνωση ετήσιου οικο-φεστιβάλ

Η ιδέα και φιλοσοφία για τη διοργάνωση φεστιβάλ δεν είναι νέα και η περιοχή είναι εκ των πραγμάτων δεκτική και πρόθυμη. Στόχος κάθε σχετικής εκδήλωσης είναι η συγκέντρωση ατόμων, φορέων και οργανώσεων με κοινά ενδιαφέροντα στον ίδιο τόπο και εν τέλει, η δημιουργία των προϋποθέσεων για:

- ☑ τη γόνιμη ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών που απορρέουν από την καθημερινότητα διαφορετικών τόπων
- ☑ τη δικτύωση και την ανάπτυξη συνεργασιών
- ☑ την ανάδειξη σύγχρονων προβλημάτων και την αναζήτηση τρόπων αντιμετώπισής τους
- ☑ την παρουσίαση παλαιών και συγχρόνων πρακτικών και εργαλείων με έμφαση στις τεχνολογικές οικο-καινοτομίες
- ☑ την ψυχαγωγία του κοινού και τη δημιουργία μιας τοπικής εορτής, η οποία θα αποτελεί ένας από τους πόλους έλξης επισκεπτών στην περιοχή

- ☑ την προώθηση στο ευρύτερο κοινό των βασικών αρχών που πρεσβεύει η βιώσιμη ανάπτυξη

Τέτοιου είδους φεστιβάλ, ως πράξη οικο-πολιτισμού, επιδιώκουν την επαφή των συμμετεχόντων τόσο με την περιοχή και το φυσικό της περιβάλλον, όσο και με την παραδοσιακή, αλλά και τη σύγχρονη κουλτούρα του τόπου. Σε αυτό το πλαίσιο δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη διάσωση και ανάδειξη παραδοσιακών εορτών και συνδέουν το περιβάλλον με τα προϊόντα της γης και τη σύγχρονη γαστρονομία και αγροδιατροφή.

Η διοργάνωση ενός τέτοιου φεστιβάλ απαιτεί συνεχή και συνολικό σχεδιασμό, προγραμματισμό και ορθή διαχείριση προκειμένου να πείσει το εμπλεκόμενο κοινό (άμεσα ενδιαφερόμενοι και επισκέπτες) για τη χρησιμότητα και την ωφέλεια – προσφορά του. Για το λόγο αυτό, ένα τέτοιο γεγονός απαιτεί τη σταδιακή συνδυαμόρφωση, σύμπραξη και συνεργασία από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (εντός και εκτός της Δημοτικής Ενότητας), διαδικασία η οποία είναι επίπονη και χρονοβόρα, αλλά κυρίως ελκυστική και ενδιαφέρουσα. Η επιτυχία της πρωτοβουλίας αυτής έγκειται στο βαθμό που θα επιτύχει την καταξίωσή της ως ένα γεγονός με στόχο και περιεχόμενο και αυξανόμενη συμμετοχή, εις τρόπον ώστε με την πάροδο του χρόνου να καταστεί θεσμός με τοπική και υπερτοπική σημασία.

Απαιτούμενες ενέργειες για τη διοργάνωση του φεστιβάλ είναι :

- ☑ διαβούλευση με τοπικό πληθυσμό για τη στοχοθέτηση του φεστιβάλ
- ☑ αναζήτηση φορέων και ατόμων που θα συμμετέχουν
- ☑ σχεδιασμός χωροθέτησης δραστηριοτήτων
- ☑ εξεύρεση χορηγών ή άλλων πηγών χρηματοδότησης
- ☑ προμήθεια αναγκαίου εξοπλισμού
- ☑ προβολή στο ευρύτερο κοινό

IV. Υποδομή υπαίθριου αθλητισμού και τουρισμού

Η νέα τάση - κουλτούρα που αφορά τον αθλητισμό της υπαίθρου αποκτά όλο και περισσότερο ενδιαφέρον και κοινό δεδομένου ότι :

- ☑ προωθεί τη σχέση - επαφή των αθλητών με το φυσικό περιβάλλον

- ☑ ενισχύει την εξοικείωση του κοινού με τις δραστηριότητες της υπαίθρου
- ☑ ενισχύει την περιβαλλοντική συνείδηση και το αίσθημα σεβασμού και προστασίας των φυσικών πόρων
- ☑ βοηθά στην αναζήτηση, ανάδειξη και διάσωση σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- ☑ υποστηρίζει τη διατήρηση και την ανάδειξη του τοπικού οικοσυστήματος.

Οι δυνατότητες άθλησης και ψυχαγωγίας που προσφέρει η ΔΕ Επισκοπής είναι :

- ➔ πεζοπορία
- ➔ ποδηλασία
- ➔ ιππασία
- ➔ διάσχιση φαραγγιού
- ➔ περιήγηση στην ύπαιθρο

Σε κάθε περίπτωση, ο επισκέπτης αναζητά πλούσιες εμπειρίες και συγκινήσεις μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον που θα του επιτρέψει να κινηθεί με σιγουριά και άνεση. Για το λόγο αυτό η υποδομή υπαίθριου αθλητισμού και τουρισμού πρέπει να περιλαμβάνει:

- ☑ δυνατότητα ενημέρωσης επισκεπτών
- ☑ ολοκληρωμένο σύστημα σήμανσης και πληροφόρησης των επισκεπτών
- ☑ χώρο πολιτιστικών, ενημερωτικών εκδηλώσεων και συναντήσεων
- ☑ οργανωμένες δραστηριότητες, με τη βοήθεια εξειδικευμένων εκπαιδευτών και οδηγών και τη δυνατότητα προμήθειας του απαραίτητου εξοπλισμού.

Απαιτούμενες ενέργειες για την υλοποίηση της δραστηριότητας είναι :

- ➔ διευθέτηση οργανωτικών ζητημάτων ενέργειας και οριοθέτηση των υπαίθριων περιοχών, των αθλημάτων και των διαδρομών
- ➔ διαμόρφωση χώρου και κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού

V. Εργαστήριο βυζαντινών και εκκλησιαστικών τεχνών

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία «εργαστηρίου βυζαντινών και εκκλησιαστικών τεχνών» στοχεύει στην αξιοποίηση τόσο της σπουδαίας φήμης και παράδοσης, όσο και

των τοπικών εκκλησιαστικών μνημείων και τοπωνυμίων, αναδεικνύοντας τον πλούτο του θρησκευτικού πολιτισμού της περιοχής, ο οποίος συναντάται σε απόλυτη αρμονία με το φυσικό περιβάλλον. Με αυτόν τον τρόπο, το Εργαστήριο μπορεί να αποτελέσει τμήμα ενός ολοκληρωμένου προγράμματος διάσωσης των σημαντικών πολιτισμικών μνημείων και χαρακτηριστικών της περιοχής, αλλά και ισχυρός μηχανισμός προσέλκυσης επισκεπτών.

Ο χώρος λειτουργίας του θεματικού καλλιτεχνικού εργαστηρίου ή/ και εργαστηρίων, μπορεί να φιλοξενηθεί στο αναστηλωμένο δημοτικό σχολείο που βρίσκεται στο Καινούργιο Χωριό.

Στο πλαίσιο αυτής της δράσης ενδείκνυται:

Η λειτουργία θεματικών εργαστηρίων

Βασική αποστολή του εργαστηρίου είναι η διοργάνωση κύκλων σεμιναρίων που θα απευθύνονται κυρίως σε νέους καλλιτέχνες ή ερασιτέχνες, οι οποίοι ενδιαφέρονται να γνωρίσουν την ιστορία των βυζαντινών και εκκλησιαστικών τεχνών και να εξασκηθούν πάνω σε παραδοσιακές και σύγχρονες τεχνικές. Σε αυτό το επίπεδο, οι εκπαιδευτικές θεματικές μπορεί να αφορούν : την αιογραφία, τη λιθοξοΐα, την καλλιγραφία, το βιτρό, τη βυζαντινή μουσική, το εκκλησιαστικό κέντημα, τη συντήρηση παλαιών εικόνων και βιβλίων, την κατασκευή ψηφιδωτών, την ξυλογλυπτική κ.λπ. και προς τούτου ουσιαστική συμβολή μπορούν να έχουν τόσο η Μονή Αγκαράθου η οποία βρίσκεται στην περιοχή, όσο και τεχνίτες της περιοχής ή γυναίκες ή και καλλιτέχνες από άλλες περιοχές.

Η λειτουργία εκθεσιακού χώρου

Η ύπαρξη ενός εκθεσιακού χώρου και πωλητηρίου ενισχύει την ολοκληρωμένη εικόνα του εργαστηρίου και αποτελεί πηγή εσόδων, αναγκαίων για τη βιωσιμότητα της δράσης. Ειδικότερα:

Ο εκθεσιακός χώρος μπορεί να φιλοξενήσει:

- ☑ έργα τέχνης θρησκευτικού ενδιαφέροντος σύγχρονων καλλιτεχνών, λειτουργώντας και ως γκαλερί
- ☑ αξιόλογα έργα μαθητών του Εργαστηρίου
- ☑ περιοδικές θεματικές εκθέσεις (π.χ. εκκλησιαστικά σκεύη, εικόνες και άμφια από τους ναούς της περιοχής)
- ☑ λοιπές εκδηλώσεις (συναυλίες βυζαντινής μουσικής, χορωδίες, θρησκευτικά δρώμενα, κ.α.).

Το πωλητήριο θα πουλά αντικείμενα που έχουν σχέση με το Εργαστήριο, όπως:

- ☑ έργα αγιογραφίας, λιθοξοΐας, καλλιγραφίας, βιτρό
- ☑ σχετικά έντυπα και βιβλία
- ☑ είδη χειροτεχνίας, ζωγραφικής, κ.α.

Σημειώνεται ότι το πωλητήριο μπορεί να επεκταθεί και στο ηλεκτρονικό εμπόριο (e-commerce). Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η εν λόγω δράση αποτελεί και επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να στηριχθεί σε πρωτοβουλία των νέων της περιοχής είτε μεμονωμένα, είτε με τη μορφή Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης.

Η διοργάνωση θεματικών εκδρομών στην περιοχή

Εξειδικεύοντας τη λογική του αθλητισμού και τουρισμού στην ύπαιθρο της Δ.Ε. Επισκοπής και σε συνεργασία με το «περιβαλλοντικό και πολιτιστικό πάρκο», το ίδιο το εργαστήριο μπορεί να αναλάβει τη δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής, αξιοποιώντας το βυζαντινό και εκκλησιαστικό πλούτο της περιοχής. Σε αυτό το επίπεδο, αναγκαία είναι η συνεργασία με τις ενορίες και τους ιερείς της περιοχής και τους λοιπούς εκκλησιαστικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε αυτήν, αλλά και με την αρμόδια Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, προκειμένου υπάρξει μια καθόλα οργανωμένη, ποιοτική και ελκυστική για όλη την περιοχή πρωτοβουλία.

Παράλληλα η πολιτιστική διαδρομή μπορεί :

- ☑ να χρησιμοποιηθεί ως εκπαιδευτικό μέσο, στο πλαίσιο της λειτουργίας του εργαστηρίου, καθώς θα δίδεται στους μαθητές η ευκαιρία να μελετήσουν ενδιαφέροντα αντικείμενα και πτυχές της εκκλησιαστικής τέχνης
- ☑ να αποτελέσει πόλο έλξης επισκεπτών, με ενδιαφέρον στον προσκυνηματικό και εν γένι θρησκευτικό τουρισμό
- ☑ να προσφέρει ποικίλα γνωσιολογικά ερεθίσματα, συμβάλλοντας στην ταυτόχρονη γνωριμία του κοινού με το φυσικό και το θρησκευτικό περιβάλλον της περιοχής
- ☑ να ενισχύσει τη συμμετοχή νέων σε ανάλογες εκδηλώσεις ή σε πανηγύρια που γίνονται με την ευκαιρία του εορτασμού διαφόρων Αγίων, αναδεικνύοντας και διατηρώντας τα τοπικά ήθη και έθιμα.

Επόμενες ενέργειες είναι η χάραξη της διαδρομής και η δημιουργία οδηγού επισκέπτη και η σχετική σήμανση για καθοδήγηση, προβολή και ερμηνεία.

Χώρος ανάπτυξης επιστημονικής έρευνας / διοργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων, διαλέξεων, συμποσίων

Η δράση του Εργαστηρίου μπορεί να αποτελέσει βάση για τη σταδιακή οικοδόμηση ενός “πολιτιστικού κέντρου” μελέτης, αναζήτησης και καλλιτεχνικής έκφρασης. Η σύνδεση της εμπειρικότητας με την επιστημονική γνώση είναι και χρήσιμη και σκόπιμη, είτε αφορά τον τομέα της θρησκευτικής παράδοσης, είτε αφορά στον τομέα των βυζαντινών και εκκλησιαστικών τεχνών και εστιάζουν:

- ➔ στην ανάπτυξη επιστημονικής έρευνας
- ➔ στη διοργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων, διαλέξεων και συμποσίων.

Με αυτόν τον τρόπο, η ΔΕ Επισκοπής θα αποτελέσει σύντομα, το σημείο συνάντησης και δικτύωσης ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα και οφέλη, όπως:

- ☑ η μεταφορά εξειδικευμένης γνώσης στις θεματικές που αφορούν τη συνολική λειτουργία του Εργαστηρίου
- ☑ η ενεργή συμβολή στη διάσωση και στην ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου που συνδέεται με το θρησκευτικό χαρακτήρα του τόπου
- ☑ η διασύνδεση των πολιτιστικών με τα περιβαλλοντικά στοιχεία της περιοχής
- ☑ η ενίσχυση της υπερτοπικής φήμης και ελκυστικότητας της περιοχής.

ΠΥΛΩΝΑΣ 3 : Διατροφή

3.1 Το Σπίτι του Οίνου

Στόχος του έργου «Σπίτι του Οίνου» είναι να παρουσιάσει και να αναδείξει τη σημαντική θέση της αμπελουργίας και της οινοποιίας στην ευρύτερη περιοχή της Επισκοπής, την εξέλιξή τους στο χρόνο και τη μετάβαση από τον παραδοσιακό στο σύγχρονο τρόπο παραγωγής. Το «Σπίτι του Οίνου» αποτελεί τον πυρήνα μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, η οποία “αγκαλιάζει” τη συνολική έκταση της Δ.Ε. Επισκοπής, δημιουργώντας στον επισκέπτη την περιέργεια – ευχέρεια να γνωρίσει όλες τις τοποθεσίες που θα του δώσουν μια συνολική εικόνα για την τοπική αμπελοκαλλιέργεια. Προωθώντας τη βιωματική προσέγγιση, η δραστηριότητα πρέπει να επεκτείνεται πέρα από τα στενά όρια του εκθεσιακού χώρου (μουσείο οίνου), συνδέοντας τον επισκέπτη με την παραγωγική διαδικασία, το φυσικό περιβάλλον και την ιστορία της περιοχής.

Η σημαντική εμπειρία που έχει συσσωρευτεί από σχετικές δράσεις σε όλες τις οινικές περιοχές της Ευρώπης, αναδεικνύει την ανταπόκριση του κοινού απέναντι σε θεματικές δραστηριότητες για το κρασί, είτε αυτόνομα, είτε ως μέρος εμπλουτισμού των γαστρονομικών εμπειριών του. Οι κυριότερες κατηγορίες επισκεπτών είναι:

- ➔ οινόφιλοι: επισκέπτες, συνήθως υψηλού μορφωτικού επιπέδου και εισοδήματος, οι οποίοι ενδιαφέρονται άμεσα για τη διαδικασία παραγωγής και τα είδη κρασιού
- ➔ φοιτητές, επιστήμονες: άτομα τα οποία απασχολούνται επιστημονικά και ερευνητικά με το συγκεκριμένο είδος καλλιέργειας
- ➔ περιστασιακοί επισκέπτες: άτομα τα οποία ενδιαφέρονται ευρύτερα για τη γαστρονομία της περιοχής και άτομα που αξιοποιούν τις οινικές υποδομές για διάφορες εκδηλώσεις και συνεστιάσεις
- ➔ τουρίστες: άτομα τα οποία επισκέπτονται τις υποδομές οίνου ως ένα μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου ή άτομα που επιδιώκουν να βιώσουν κατά την περίοδο των διακοπών τους τη ζωή στην ύπαιθρο, ακόμα και μέσω της εθελοντικής συμμετοχής τους στην παραγωγική διαδικασία.

Για το «Σπίτι του Οίνου» προβλέπονται οι εξής επιμέρους δραστηριότητες:

Μουσείο Οίνου & Αμπέλου

Το μουσείο οίνου και αμπέλου αποτελεί έναν χώρο εκθεμάτων σχετικών με την αμπελοκαλλιέργεια και την οινοπαραγωγή που σχετίζονται άμεσα με την ιστορία και την παράδοση της περιοχής. Υπάρχει μια ευρεία γκάμα αντικειμένων και λειτουργιών γύρω από τον αμπελώνα και το κρασί, τα οποία μπορούν να εμπλουτίσουν τα θεματικά εκθέματα του μουσείου, όπως:

- ☑ εργαλεία και λοιπός εξοπλισμός αμπελουργίας
- ☑ αποστακτήρια, πρέσες, εμφιαλωτήρια
- ☑ συλλεκτικά ανοικτήρια, ποτήρια, κανάτες, φελλοί και πώματα
- ☑ χώροι αποθήκευσης και παλαίωσης (βαρέλια, πήλινα αγγεία, οινοποιητές κ.λπ.)
- ☑ όργανα ζύμωσης, ελέγχου και δοκιμών
- ☑ σπάνιες / παλιές ετικέτες και η ιστορία τους
- ☑ φωτογραφικό, οπτικο-ακουστικό και ψηφιακό υλικό
- ☑ παλαιά και σύγχρονη τέχνη, εμπνευσμένη από το αμπέλι και το κρασί (μπορεί να γίνεται με τη μορφή σταθερής έκθεσης ή περιοδικών εκθέσεων διαφόρων καλλιτεχνών με τη συγκεκριμένη θεματολογία).

Το μουσείο του οίνου και της αμπέλου φιλοξενείται σε αναστηλωμένο κτίριο στο Καινούργιο Χωριό το οποίο υλοποιήθηκε μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+.

Ο χαρακτήρας του μουσείου είναι κατεξοχήν ενημερωτικός και εκπαιδευτικός και απευθύνεται σε όλους όσους ενδιαφέρονται για το κρασί και τον τρόπο ζωής που περικλείει η διαδικασία της παραγωγής του. Είναι σημαντικό, τα εκθέματα να επιτυγχάνουν τη νοητή μετάβαση του επισκέπτη από την πρακτική του παρελθόντος στη σύγχρονη αμπελοοινική δραστηριότητα στην Επίσκοπη. Για το λόγο αυτό, τα μουσεία οίνου συνήθως περιλαμβάνουν:

- ☑ χώρο γευσιγνωσίας
- ☑ χώρο γαστρονομικού πειραματισμού «μαγειρεύοντας και τρώγοντας με το κρασί»
- ☑ πωλητήριο προϊόντων / αντικειμένων για το κρασί, βιβλίων σχετικά με το κρασί καθώς και εμφιαλωμένου τοπικού οίνου.

Στο όλο εγχείρημα μπορεί να συμβάλλει η εκπόνηση μουσειολογικής μελέτης, η οποία:

- θα αναδεικνύει τη στοχοθεσία και τα επικοινωνιακά μηνύματα της έκθεσης, τα οποία πρέπει να μεταβιβαστούν με σαφήνεια σε όλες τις ομάδες στόχους των πιθανών επισκεπτών
- θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ορθή τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του θεματικού περιεχομένου και για την ενιαία ροή της πληροφορίας
- θα σχεδιάζει την τοποθέτηση των αντικειμένων στο χώρο και τον αισθητικό ευπρεπισμό του μουσείου
- θα ενισχύει τη θετική συναισθηματική, γνωστική, αισθητική ή άλλου τύπου επίδραση που μπορεί να ασκήσει η έκθεση στον παρατηρητή.

Εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και ενήλικες

Στο πλαίσιο της δράσης το «Σπίτι του Οίνου» και του εμπλουτισμού της λειτουργίας του μουσειακού χώρου μπορούν σταδιακά να αναπτυχθούν εκπαιδευτικά προγράμματα ενισχύοντας τη βιωματική επαφή του επισκέπτη (μικρού ή μεγάλου) συμμετέχοντας σε δράσεις εξοικείωσης για :

- ☑ το αμπέλι και τα προϊόντα του
- ☑ την οινοπαραγωγική διαδικασία
- ☑ τον τρόπο που τα συγκεκριμένα προϊόντα συνδέονται με την κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα της τοπικής κοινωνίας
- ☑ την ποιότητα στην παραγωγική διαδικασία
- ☑ την ηπιότητα στον τρόπο ζωής και στην καθημερινότητα.

Για την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων απαιτείται εξειδικευμένος σχεδιασμός, λαμβάνοντας υπόψη τις εκπαιδευτικές ανάγκες και προσδοκίες του εκάστοτε στοχοθετούμενου κοινού (π.χ. εκπαιδευτικό προγράμματα για προσχολική ηλικία, νήπια και πρώτες τάξεις δημοτικού, εκπαιδευτικό προγράμματα για τελευταίες τάξεις δημοτικού και γυμνάσιο, εκπαιδευτικό προγράμματα για Λύκειο, εκπαιδευτικό πρόγραμμα για ενήλικες). Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίδεται έμφαση στην ενίσχυση της συμμετοχικότητας του επισκέπτη, ο οποίος καλείται να συνδυασμορφώσει, μαζί με τον υπεύθυνο, το τελικό αποτέλεσμα κάθε εκπαιδευτικής ενέργειας. Η διαδικασία αποκτά έναν έντονα ψυχαγωγικό χαρακτήρα και επιτυγχάνει

να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του συμμετέχοντα, ειδικότερα εάν πρόκειται για άτομα νεαρής ηλικίας. Η επιτυχία της μεθοδολογίας βασίζεται τόσο στο εξειδικευμένο προσωπικό που θα αναλάβει την εκτέλεσή της όσο και στην αξιοποίηση κατάλληλων εργαλείων (π.χ. παραμύθια, συζητήσεις, παιχνίδια, κατασκευές, δημιουργική ξενάγηση, μουσειοσκευές).

Μια καλή πρακτική η οποία αξίζει να αναφερθεί είναι το Μουσείο Οίνου Γεροβασιλείου και αναφέρονται παραδείγματα εκπαιδευτικών ενοτήτων που προσφέρονται στο πλαίσιο της λειτουργίας του:

- ☑ η ιστορία του αμπελιού και του κρασιού, η διατροφική, πολιτιστική και κοινωνική του διάσταση, η θέση του στην καθημερινή ζωή
- ☑ η μελέτη της ζωής και της εξέλιξης μέσα από την αφηγηματική και ιστορική αξία των καθημερινών αντικειμένων
- ☑ η σημασία της αισθητικής των αντικειμένων που μας περιβάλλουν και η ισορροπία της με τη χρηστικότητά τους.

Απευθυνόμενη σε ενήλικες, η εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να εξειδικευτεί και να αφορά στην υλοποίηση σεμιναρίων σχετικών με το αμπέλι, το κρασί και τις χρήσεις τους, αποκτώντας έναν περισσότερο τεχνικό χαρακτήρα.

Απαιτούμενες ενέργειες για την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης είναι ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η συνεργασία με εξειδικευμένους εκπαιδευτές και η στοχευμένη προβολή για την προσέλκυση επισκεπτών.

Χώρος ανάπτυξης επιστημονικής έρευνας για το αμπέλι και το κρασί / διοργάνωση & διεξαγωγή σεμιναρίων, διαλέξεων, συμποσίων

Ακολουθώντας τη συνολική φιλοσοφία που αφορά το «Σπίτι του Οίνου» μπορεί να λειτουργήσει ως χώρος έρευνας και πειραματισμού, σε συνεργασία με φορείς εκπαίδευσης και επιστημονικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην Κρήτη γύρω από τους τομείς:

- ☑ της γεωπονίας, της βιοτεχνολογίας
- ☑ της οινολογίας και της τεχνολογίας ποτών

- ☑ του περιβάλλοντος και των τεχνολογικών εφαρμογών
- ☑ της διαιτολογίας και της γαστρονομίας
- ☑ της ποιοτικής διαχείρισης τροφίμων
- ☑ του μάρκετινγκ και της προβολής τοπικών προϊόντων.

Με αυτόν τον τρόπο, η Δ.Ε. Επισκοπής θα αποτελέσει το σημείο συνάντησης και συνεργασίας επιστημόνων από όλο τον κόσμο:

- ☑ στηρίζοντας εξειδικευμένες επιστημονικές δραστηριότητες
- ☑ ενισχύοντας τη δημιουργία ερευνητικών δικτύων
- ☑ προωθώντας τα συγκριτικά οφέλη της διασύνδεσης κοινών εκπαιδευτικών και ερευνητικών δράσεων
- ☑ στηρίζοντας την πιλοτική εφαρμογή καλλιεργητικών και παραγωγικών οικονομικών και νέων τεχνολογιών
- ☑ συμβάλλοντας ενεργά στη διάσωση, στην ανάδειξη και στη βελτίωση της οινικής παραγωγής στην Κρήτη
- ☑ υποστηρίζοντας την προβολή των τοπικών οινικών προϊόντων
- ☑ ενισχύοντας τη φήμη και εικόνα της περιοχής.

Σημειώνεται ότι όλα τα παραπάνω μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο δραστηριότητας και συνεργασίας νέων της περιοχής με τη μορφή της Κοινωνικής Επιχείρησης και σε συνεννόηση πάντα με τη Δημοτική Αρχή και τα Τοπικά Συμβούλια.

3.2 Κέντρο Γαστρονομίας

Η δημιουργία του κέντρου γαστρονομίας αποτελεί αντικείμενο μελέτης και σχεδιασμού πολλών ετών και διακαής πόθος της τοπικής κοινωνίας της Δ.Ε. Επισκοπής. Η συγκεκριμένη δράση μπορεί να φιλοξενηθεί στο παλιό δημοτικό σχολείο στα Αϊτάνια, ενώ ο δυναμικός Σύλλογος Γυναικών «ΕΡΓΑΝΗ» κρίνεται κατάλληλος και είναι σε θέση να αναλάβει τη διαχείριση και λειτουργία του.

Στόχοι της συγκεκριμένης δράσης είναι:

- ➔ Η ανάδειξη και διάδοση της κρητικής γαστρονομίας
- ➔ Η διασύνδεση της γαστρονομίας με τον τουρισμό και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος του Δήμου

- ➔ Η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσα από τη στήριξη των τοπικών προϊόντων, της γυναικείας επιχειρηματικότητας, κ.α.
- ➔ Η αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής και η τόνωση της επισκεψιμότητάς της

Στο πλαίσιο του Κέντρου Γαστρονομίας μπορούν να αναπτυχθούν μια σειρά επιμέρους δράσεων αντίστοιχης λογικής και φιλοσοφίας με το «Σπίτι του Οίνου», ήτοι:

- ☑ Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για μαθητές και ενήλικες.
- ☑ Διοργάνωση μαγειρικών επιδείξεων και μαθημάτων κρητικής γαστρονομίας στο πλαίσιο και του τουρισμού εμπειριών με τη συνεργασία εξειδικευμένων γραφείων εναλλακτικού τουρισμού, αλλά και των ξενοδοχειακών μονάδων του παράκτιου μετώπου.
- ☑ Θέσπιση θεσμού εβδομάδας «κρητικής γαστρονομίας» με εκδηλώσεις, ομιλίες, δρώμενα, φεστιβάλ αναφορικά με την κρητική διατροφή.
- ☑ Δημιουργία καλαθιού «προϊόντων» με καλαίσθητη συσκευασία τα οποία θα εκτίθενται και θα πωλούνται από το κέντρο γαστρονομίας.

Απαιτούμενες ενέργειες για την υλοποίηση της δράσης είναι αρχικά η εκπόνηση των αναγκαίων μελετών του κτιρίου που θα φιλοξενήσει τη δράση και η προμήθεια του σχετικού εξοπλισμού, καθώς και ο σχεδιασμός και η ωρίμανση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας του από την «ΕΡΓΑΝΗ» σε στενή συνεργασία και συνεννόηση με το Δήμο Χερσονήσου.

Αξιολόγηση τελικής πρότασης :

Για να μπορέσουν να υλοποιηθούν όλες ή μέρος των προτεινόμενων δράσεων θα πρέπει να προσδιοριστούν επακριβώς οι κτιριακές και άλλες ανάγκες (π.χ. αναγκαίες μελέτες, προμήθειες, κ.α.) όπως επίσης και το απαιτούμενο ανθρώπινο δυναμικό, οι αναγκαίες συνεργασίες, κ.α.

Ειδικότερα για τις δράσεις που αφορούν στο Περιβαλλοντικό – Πολιτιστικό Πάρκο, στο Σπίτι του Οίνου και το Κέντρο Γαστρονομίας απαιτείται ολοκληρωμένη πρόταση – κανονιστικό πλαίσιο για τον τρόπο λειτουργίας (π.χ. ωράριο λειτουργίας, τιμολογιακή πολιτική, διείσδυση στην αγορά, καθαριότητα, ασφάλεια, φύλαξη, συντήρηση, κ.α.) και διαχείρισής τους με όρους βιωσιμότητας σε σχέση πάντα και με το φορέα ή τους φορείς που θα αναλάβουν τη διαχείριση και λειτουργία τους και βεβαίως με τις αποφάσεις που θα λάβει η Δημοτική Αρχή επί τούτου.

Σημειώνεται με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι κρίσιμο σημείο της όλης προσπάθειας αποτελεί η δομή/μηχανισμός που θα αναλάβει την υλοποίηση, παρακολούθηση και εν γένει διαχείρισή τους. Εναλλακτικά σενάρια πρέπει να μελετηθούν στα οποία μεταξύ άλλων να διερευνηθεί η αξιοποίηση υφιστάμενων φορέων (π.χ. η Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Χερσονήσου) ή η δημιουργία μιας ή περισσότερων ΚΟΙΝΣΕΠ.

Ακόμη, αντικείμενο μελέτης είναι η διαμόρφωση της επικοινωνιακής στρατηγικής και η κατάρτιση του σχεδίου επικοινωνιακής προβολής και προώθησης των συγκεκριμένων πρωτοβουλιών.

Σημειώνεται ότι το όλο εγχείρημα έχει βάσιμες πιθανότητες επιτυχίας διότι αφενός ο Δήμος κινείται προς αυτή την κατεύθυνση και αφετέρου, η περιοχή είναι άκρως δεκτική σε τέτοιου είδους πρωτοβουλίες και τέλος, δίδεται η δυνατότητα τόσο στον ίδιο το Δήμο, όσο και σε άλλους τοπικούς φορείς και συλλογικά σχήματα να αιτηθούν σχετική χρηματοδότηση από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους.

Κρίσιμα Σημεία

Η επιτυχής υλοποίηση του Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης της Δ.Ε. Επισκοπής εξαρτάται από μια δέσμη κρίσιμων ζητημάτων – σημείων που αφορούν :

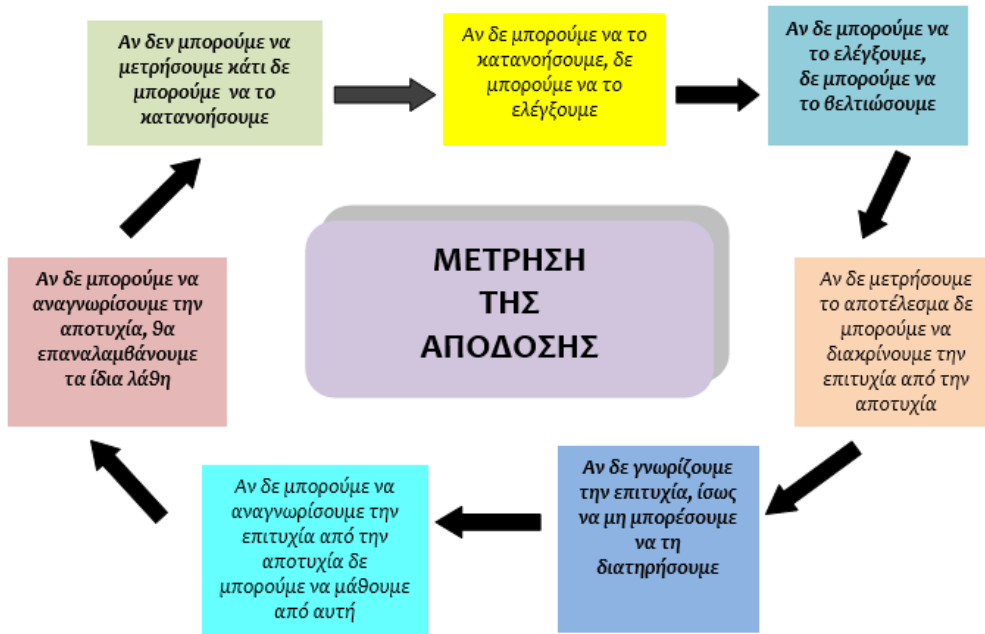
- ☑ Τα εμβληματικού χαρακτήρα και σημασίας έργα και πρωτοβουλίες.
- ☑ Την ορθή εφαρμογή της στρατηγικής και την επίτευξη των στόχων της μέσα από μεθοδική και συστηματική εργασία και προσπάθεια, πρωτοβουλίες, συνέργειες, συμμαχίες και διάρκεια.
- ☑ Τη διαδικασία μετατροπής του τοπικού αποθέματος σε (τουριστικό) προϊόν.
- ☑ Τη διαφοροποίηση και την εφαρμογή οργανωσιακής και τεχνολογικής καινοτομίας για την αναδιάταξη της τοπικής οικονομίας και τη μετάβαση σε ένα νέο παραγωγικό πρότυπο.
- ☑ Τη σταθερή απασχόληση στον αγροτικό τομέα και τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα.
- ☑ Τη συγκράτηση του πληθυσμού και την προσέλκυση νέων κατοίκων.
- ☑ Τη στοχευμένη ενημέρωση – επιμόρφωση /εκπαίδευση.
- ☑ Τη συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη, τη διαρκή εμπύχωση – κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση.
- ☑ Την προαγωγή του θεσμού των συνεργασιών και του εθελοντισμού.
- ☑ Το μηχανισμό διαχείρισης και λειτουργίας τοπικών υποδομών.
- ☑ Τη μέγιστη συναίνεση και αποδοχή του Προγράμματος.
- ☑ Την ενεργό εμπλοκή και συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.
- ☑ Το μηχανισμό παρακολούθησης και εφαρμογής του Προγράμματος.

Δείκτες αποτελεσμάτων

Η μέτρηση της αποδοτικότητας του Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης πραγματοποιείται με «τη διαδικασία ποσοτικοποίησης και μέτρησης της αποτελεσματικότητας των έργων και των δράσεών του». Εν προκειμένω, η παρακολούθηση της υλοποίησης του Προγράμματος και η αξιολόγηση της απόδοσής του επιτυγχάνεται μέσα από τη χρήση ενός αριθμού δεικτών οι οποίοι προσδιορίζονται στην παρούσα φάση (φάση προγραμματισμού), ώστε να είναι δυνατή η συλλογή, η μέτρηση και αξιολόγηση δεδομένων σε διάφορα χρονικά σημεία κατά την υλοποίηση του Προγράμματος.

Η χρησιμότητα και η αναγκαιότητα της μέτρησης της απόδοσης τεκμηριώνεται από τα ακόλουθα :

Στο πλαίσιο αυτό επιλέχθηκαν (κυρίως) ποσοτικοί δείκτες αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι η μετρησιμότητα αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα στην επιλογή ενός δείκτη, καθώς ότι δεν είναι μετρήσιμο είναι δύσκολο να αξιολογηθεί.

Οι δείκτες που ακολουθούν υπακούουν στα χαρακτηριστικά του «έξυπνου» (Smart) δείκτη με ζητούμενο να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα σχετικά με την προηγούμενη κατάσταση και σε σχέση με την εικόνα, τα ευρήματα, τους στόχους των παρεμβάσεων που (αρχικά) επιλέχθηκαν για την περιοχή.

Συγκεκριμένα πρόκειται για δείκτες απλούς, μετρήσιμους και σχετικούς με την επιτυχία του Προγράμματος.

Ειδικότερα οι δείκτες αποτελεσμάτων που ορίζονται είναι οι κάτωθι:

- ☑ Πόσοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν - επέστρεψαν.
- ☑ Πόσοι νέοι έμειναν στα χωριά της ΔΕ Επισκοπής.
- ☑ Πόσοι νέοι επιστήμονες δραστηριοποιήθηκαν.
- ☑ Πόσοι έρχονται τα Σαββατοκύριακα.
- ☑ Πόσο αυξήθηκαν οι ξένοι επισκέπτες.
- ☑ Πόσες επιχειρήσεις άνοιξαν.
- ☑ Πόσα νέα προϊόντα παράχθηκαν.
- ☑ Πόσες νέες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν.
- ☑ Πόσες δράσεις/ εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν.
- ☑ Πόσες πρωτοβουλίες πάρθηκαν.
- ☑ Πόσες αγροτικές περιουσίες διατηρήθηκαν – ενεργοποιήθηκαν.
- ☑ Πόσο βελτιώθηκε η ποιότητα ζωής των κατοίκων.
- ☑ Πόσο ικανοποιημένοι είναι κάτοικοι, οι πολίτες και οι επισκέπτες.
- ☑ Πόσο άλλαξαν τα δεδομένα στη Δ.Ε. Επισκοπής.

Προϋποθέσεις Επιτυχίας του Προγράμματος

Συνοψίζοντας, είναι γεγονός ότι η αλλαγή σε οποιοδήποτε τομέα, σχετίζεται με τη μεταβολή, με τη μετάβαση σε μια νέα κατάσταση και αφορά σε μια εξελικτική διαδικασία που δεν είναι αυτόματη και άμεση, αντίθετα απαιτεί χρόνο, επιμονή, εντατική προσπάθεια, διάθεση για αποδοχή και προσαρμογή σε νέα δεδομένα και καταστάσεις.

Στη λογική αυτή, η μεταβολή της υφιστάμενης κατάστασης της Δ.Ε. Επισκοπής και το πέρασμα σε ένα νέο δυναμικό πρότυπο ανάπτυξης προϋποθέτει πίστη στο όραμα και στους στόχους και βούληση για την ικανοποίησή τους, καθώς και συμφωνίες μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών οι οποίες πρέπει να τηρηθούν στο ακέραιο και από όλες τις πλευρές.

Η αλλαγή απαιτεί επένδυση σε χρόνο και κυρίως σε ανθρώπινο δυναμικό και συνεπώς θεωρείται κρίσιμης σημασίας η ενημέρωση των κατοίκων όλων των οικισμών για το όραμα, τους στόχους και τις επιδιώξεις προκειμένου να πειστούν για το νέο αυτό εγχείρημα, να πιστέψουν ότι μπορεί να φέρει νέα δεδομένα και προοπτικές στην περιοχή και ότι είναι προς το κοινό συμφέρον των ίδιων, αλλά και των επόμενων γενεών και ως εκ τούτου, πρέπει να το υποστηρίξουν συνειδητά και να συμβάλλουν στο μέτρο του εφικτού στην υλοποίηση και επιτυχία του Προγράμματος.

Επομένως, απαιτείται συνεργασία τόσο μεταξύ των κατοίκων, όσο και μεταξύ της Δημοτικής Αρχής και των ίδιων των κατοίκων, των τοπικών συλλόγων, φορέων και επιχειρηματιών με στόχο τη μέγιστη δυνατή συνέργεια που θα αποτελέσει «το κλειδί της επιτυχίας» στη “μάχη” που πρέπει να δοθεί στο προσεχές διάστημα και από όλα τα μέρη που αποτελούν, διαμορφώνουν και επηρεάζουν την τοπική διακυβέρνηση, όσο και το τοπικό γίγνεσθαι.

Προς αυτή την κατεύθυνση θα συνεισφέρουν :

- 1) Οι **σύλλογοι και οι συλλογικότητες** τόσο από την περιοχή της Δ.Ε. Επισκοπής, όσο και ευρύτερα από το Δήμο Χερσονήσου με επίκεντρο τους πολιτιστικούς συλλόγους, τον αγροτικό συνεταιρισμό και το σύλλογο γυναικών Επισκοπής που

με την ενεργό δράση και εικόνα τους παράγουν σημαντικό έργο, έχουν ξεχωριστή θέση και ρόλο, χαίρουν σεβασμού, εκτίμησης και εμπιστοσύνης, έχουν αποκτήσει υπερτοπική φήμη και έτσι μπορούν να καταστούν συνδιαμορφωτές τοπικών αποφάσεων, πρωτοβουλιών και δράσεων, έχοντας ως δεδομένο ότι αποτελούν τα πιο ζωντανά κύτταρα της τοπικής κοινωνίας την οποία μπορούν να πείσουν, να κινητοποιήσουν και να ενεργοποιήσουν σε σχήματα, ομάδες ή μονάδες, αξιοποιώντας τη δύναμη και δυναμική τους και καλύπτοντας τοπικά κενά και αδυναμίες με όρους, διαδικασίες και τρόπους, κατάλληλους, σύγχρονους και αποτελεσματικούς.

- 2) Η ομάδα μεντόρων η οποία θα αποτελείται από προσωπικότητες κοινής αποδοχής, με επιτυχημένη προσωπική διαδρομή και επαγγελματικές περγαμηνές και που εκδηλώνουν τη διάθεση για συμμετοχή και κοινωνική προσφορά. Τα άτομα αυτά μπορούν να ηγηθούν ενός άτυπου συμβουλευτικού-συμμετοχικού οργάνου που θα έχει ως αντικείμενο το συντονισμό, την επιστημονική στήριξη, τον έλεγχο, την παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος, παράλληλα και σε συνεργασία τόσο με την τοπική κοινωνία, όσο και με τη Δημοτική Αρχή. Η ομάδα αυτή με την επί τόπου παρουσία, επιμέλεια και εγρήγορση μπορεί να συντονίσει και να κινητοποιήσει κατοίκους, τοπικούς φορείς, παραγωγούς, επιχειρηματίες, ιδιώτες, πολίτες προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις μέσα από ενημέρωση, πειθώ και δράση και παράλληλα να πιέσει το Δήμο ή και άλλα κέντρα αποφάσεων για την υλοποίηση «κρίσιμων αναγκών».
- 3) Ο Δήμος ως Θεσμός με τον κεντροβαρικό και καθοριστικό του ρόλο και μέσα από την ενεργοποίηση του συνόλου των υπηρεσιών του και την έμπρακτη συμβολή του και τη διαρκή παρουσία σε όλα τα επίπεδα καθημερινής ζωής και δράσης της περιοχής της ΔΕ Επισκοπής, αποτελεί την «ικανή και αναγκαία συνθήκη» και την πιο βασική προϋπόθεση, καθότι η στενή επαφή και συνεργασία, συνεννόηση, συμπόρευση και από κοινού δράση, είναι μονόδρομος και οδικός χάρτης για την επιτυχία του φιλόδοξου και ταυτόχρονα ρεαλιστικού και εφικτού Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης της Δ.Ε. Επισκοπής και του Δήμου συνολικά.

